Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...аһэтэмнай 1921 оной ...кабриин 21-һээ гарана | № 279 (13768) | 1974 оной ноябриин 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ БАЯСХАЛАН

США-гай ПРЕЗИДЕНТ ДЖЕРАЛЬД Р. ФОРД КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ Л. И. БРЕЖНЕВТЭ ТЕЛЕГРАММА ЭЛЬГЭЭБЭ

Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Намайе, намтай хамта ябаһан хүнүүдые Танай, Владивостогой хүн зоной хүндэмүүшэ халуунаар угтаһанай түлөө Танда, Тантай хамта хүдэлдэг хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахые Холбоото Штадуудай, Советскэ Союзай хүсэжэ байһыень манай хөөрэлдөөнүүд, илангаяа стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай манай хамтын мэдүүлгэ үшөө дахин баталба. Энэ хүдэлмэреэ Тантай хамта үргэлжэлүүлхэеэ хүлеэнэб, 1975 ондо Холбооо Штадуудта ерэхэдэтнай баясан амаршалхаб. Танда, Советскэ Союзай арадта һайниие хүсэнэб.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын наймадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессиие 1974 оной декабриин 30-да Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной ноябриин 27.

СОЦИАЛИЗМЫН, ХАНИ БАРИСААНАЙ БА АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ЗАМААР

УЛААН-БААТАРТА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

...ЛААН-БААТАР. (...С-ай тусхай корр.). ...П-гэй III съездын бо...ор, Монголой Арадай ...убликын тогтоогдоһоор ...ээй ойдо зорюулагда... Монголой Арадай-рево...онно партиин Цент...а Комитедэй, МНР-эй ...й Ехэ хуралай хамтын ...й суглаан ноябриин ... Правительствын бай...оо болоо.

... һайндэрэйхеэр шэ...эдэнхэй. Сценын сэн...үшэгэ дээрэ МНР-эй ...яларна. Тэрэнэй ха... татагдаһан улаан туг ... 1924—1974 гэһэн ... хоёр тоо аржына. ... Ленинэй, Д. Сүхэ-Баа... скульптурна портре...сэсэгүүдээр хүреэлэг... байба.

... МНРП-гэй ЦК-гай ... гэшүүдтэ кандида... Арадай Ехэ хуралай ...дууд, Правительст...шүүд, партиин ба ре...онно тэмсэлэй вете... Монголой Арадай ...сэрэгшэд, нийтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, Монгол ороной ажалай түрүүшүүл, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшад, совет мэргэжэлтэд суглараа.

Зал дотор сугларагшад хүл дээрээ байжа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые, МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалые нэрьемэ, удаан альга ташалгаар, «Ура!», «Хани барисаан!» гэһэн үгэнүүдээр угтаба.

Эдээнтэй хамта МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, Монголой партийна ба гүрэнэй элитэ мэдээжэ бусад ажал ябуулагшад, Совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Киргизэй компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Т. У. Усубалиев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Т. И. Новиков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой нэгэдэхи секретарь Н. В. Банников, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-һээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд А. И. Смирнов президиумдэ һууринуудаа эзэлбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар: КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн К. В. Русаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн А. М. Александров эндэ мүн лэ һуугаа. Тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. П. Рубен түрүүтэй Совет олониитын делегаци президиумдэ һууба.

Улаан-Баатарта байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор, Монгол болон гадаадын журналистнууд суглаанда байлсаа.

Монголой Арадай Республикын гүрэнэй гимн гүйсэдхэгдэбэ.

Ю. Цеденбал тэндэ байгшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, «Социализмын замаар табин жэлдэ» гэһэн элидхэл хээ.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр **Л. И. Брежневтэ** үгэ үгтэбэ. Суглаанда хабаадагшад нэрьемэ, удаан альга ташалгаар тэрэниие угтаа. КПСС-эй болон МНРП-гэй хүндэлэлдэ, монгол-совет эбдэршэгүй бата хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан баяр үреэлэй үгэнүүд дуулдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баярай суглаанай президиум. Фототелеграфаар абтаһан зураг.

ҺАЙНДЭРЭЙ УУЛЗАЛГА

...АН-БААТАР. (ТАСС). ...гэй III съездын бо... Монголой Арадай ...ликын тогтоогдоһоор ...эй ойтой дашарам... МНРП-гэй Цент... Комитет, МНР-эй ... Ехэ хурал, Мини...эй Совет һайндэрэй ...а эмхидхээ.

...С-эй ЦК-гай Гене... секретарь Л. И. ..., Совет партийно...льственна делега... гэшүүд, МНРП-гэй ... Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, МНР-эй правительствын гэшүүд, Монголой элитэ мэдээжэ партийна, гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад, партиин ба революционно тэмсэлэй ветеранууд, Монголой Арадай Армиин сэрэгэй начальнигууд, ажалай түрүүшүүл, соёлой болон эрдэм наукын ажал ябуулагшад, совет мэргэжэлтэд уулзалгада хабаадаа.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Ю. Цеденбал хани ёһоной хундага үргэһэн байна.

Уулзалга үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрбэ.

...ОГУУДЫЕ ТАБИБА

...Н-БААТАР. (ТАСС). ... ниислэл хотын Эб ...лай гудамжада ...Лениндэ зорюулагда...ятник табигданхай. ... хүгжэлтын замые ...арадта заажа үгэ... дэлхэйн ажалшан ...вождиие гүн сэхээр ... байһанай тэмдэг ...энэ памятник табиг...йна.

...эй ЦК-гай Гене... секретарь Л. И. ... түрүүтэй Совет ... - правительственна ... МНРП-гэй ЦК-гай ... секретарь, МНР-... Ехэ хуралай Пре... Түрүүлэгшэ Ю. ... түрүүтэй Монго... правительствын ...лэгшэд ноябриин ... ерэбэ.

... В. И. Ленинэй ... дэргэдэ венок ...на гимн «Интерна...» гүйсэдхэгдөө.

...онь нүхэр Л. И. ... Совет делегациин ... монгол нүхэдтэеэ хамта Д. Сүхэ-Баатарай, Х. Чойбалсанай шарилын бунханда ошожо, венок табяа. Улаан лентэ дээрэнь иигэжэ бэшээтэй: «Монголой Арадай-революционно партиин, арадай гүрэнэй үндэһэ һуури табигшад Д. Сүхэ-Баатарта, Х. Чойбалсанда».

МНР-эй ба СССР-эй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэбэ. Хүдөөгэй ажалшадай, хүдэлмэришэдэй, интеллигенциин хэдэн мянгаад түлөөлэгшэд, МНР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд, Монголдо хүдэлжэ байһан совет мэргэжэлтэд Сүхэ-Баатарай талмай дээрэ суглараа. Леонид Ильич Брежневые, Юмжагийн Цеденбалые эдэнэр үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

Партийно - правительственна делегаци Зайсан уулада ошожо, совет сэрэгүүдтэ зорюулагдаһан памятнигай дэргэдэ венок табяа. Нүхэр Л. И. Брежнев болон бусад совет айлшад минутын туршада дуугай байжа, аха дүү Монгол ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даагһан байдалай, һалбаран хүгжэлгын түлөө байлдаануудта ами наһаяа үгэһэн баатарнуудай нангин дурасхаалые ёһолон хүндэлбэ.

СССР-эй ба МНР-эй гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө.

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд болон Монголой партийна, гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедһээ, МНР-эй Арадай Ехэ хуралһаа, Министрнүүдэй Соведһээ В. И. Ленинэй памятнигай, Д. Сүхэ-Баатарай, Х. Чойбалсанай шарилын бунханай, Совет сэрэгүүдэй памятнигай дэргэдэ веногуудые табиба.

Веногуудые табилгын ёһололой үедэ Монголой Арадай армиин сэрэгшэдэй хүндэлэлэй харуул жагсаагдаһан байна.

...Т-МОНГОЛ ХАНИ БАРИСААНАЙ МИТИНГ

... Союзда ерээд ...Монголой Эб най... ба хани барисаа...нүүдэй федерациин, ...вет хани барисаа...эй делегаци ниис...емушкинска район...ба. Эдэнэр пар...вно комитедтэ хү...барилгануудтайнь, ...атар» гэжэ кино... үргэлжэ бай...һэн фотовыстав...саа. Айлшаднай ...Наукануудай ака...элэлгын асуудал...жалдаг инсти...тудта хүрэбэ. Совет-монгол хани барисаанай митинг эндэ болоо.

Монголой делегациие толгойлогшо, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, МНР-эй Парламентын бүлэгэй түрүүлэгшэ, бүлгэмэй Түбэй соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Д. Цэвэгмид митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Ленинэй ба Октябриин оронтой тогтооһон хани барисаан, харилсаа холбоомнай шэнэ Монголой ажалшадта тон үнэтэ туйлалта болоно гэжэ тэмдэглээ. Советскэ Союзтай хани барисаатай, харилсаа холбоотой, ехэ туһаламжа абадаг байһандаа монгол арад зол жаргалтай ажаһууна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци МНРП-гэй ба МНР-эй ойн баярай һайндэртэ хабаадажа, оронуудай хоорондохи харилсаанай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээхэ гээд этигэжэ, найдажа байһанаа Д. Цэвэгмид элирхэйлэн мэдүүлээ. (ТАСС).

... КОСЫГИН ЛИПЕЦКДЭ

..., ноябриин 26. ...КПСС-эй ЦК-гай ...ой гэшүүн, ...Министрнүүдэй Со...рүүлэгшэ нүхэр ...сыгин Новолипец...ургическа заво...тэлбэрилэгшэдэй, ...строй» эмхи...үблөө үнгэргөө. ... кислородно-кон...ые байгша оной ...соо ашаглалгада ... заводые саашаа...эхэ ябуулгануу...оотой тодорхой ... эндэ зүбшэн ... Барилгын шанар ...аруулха, метал... хүдэлмэрилхэ... зохид болгохо ... онсо анхарал ...һан цехые болзорһоо урид — декабриин түрүүшын хахадта ашаглалгада оруулхабди гэжэ барилгашад ба металлургнууд найдуулба.

Заводой хүсэ нэмээхын тула металлургическа хэдэ хэдэн ехэ агрегадуудые барихаар хараалагдана. Тэрэшэлэн хүдэлжэ байгаа түхеэрэлгэ, тусхайлан хэлэбэл, шэрэм ба булад хайлуулгын хэрэг улам һайжаруулха кислородно түхеэрэлгэнүүдые бүри һайнаар ашаглаха гэжэ хараалагдаа. Энээнэй үндэһөөр миллион шахуу тонно металл нэмэжэ абтаха юм. Липецкэ магниткын үйлэдбэриин баазые хүгжөөхэтэеэ хамта гэр байрын, соёлой ба ажаһуудалай барилгада ехэ анхарал хандуулагдана.

Барилгашадай, металлургнуудай, областиин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан ноябриин 26-да Новолипецкэ заводой соёлой ордон дотор болоо. А. Н. Косыгин суглаан дээрэ хани халуунаар угтагдан, үгэ хэлэбэ.

Дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудаар партиин XXIV съездын абаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эрхилжэ байгаа асари ехэ ажал ябуулга тухай хөөрэбэ.

А. Н. Косыгин ноябриин 26-да Липецкһээ мордобо.

* * *

А. Н. Косыгин тэрэл үдэртөө Москвадаа бусажа ерээ.

СОЦИАЛИЗМЫН ЗАМААР ТАБИН ЖЭЛДЭ

Нүхэр Ю. ЦЕДЕНБАЛАЙ элидхэл

Республиканска Монголой хахад зуун жэл хадаа бүхы монгол арадай баярта ой, тэрэнэй шэн габьяата тэмсэл болон баатарлиг ажалай һайндэр, монгол болон совет арадуудай таһаршагүй хани барисаанай һайндэр, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай һайндэр мүн гэжэ нүхэр Ю. Цеденбал хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, Монгол арадай ехэ, үнэн сэхэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегациин манай дунда байлсаһандань хизаарлашагүй ехээр баярлажа байнабди. Энэ ушар манай һайндэрые улам баяртай, баяр ёһололой шэнжэтэй болгоно.

Советскэ партийно-правительственна делегациин толгойлогшые, КПСС болон Совет гүрэнэй шалгагдамал хүтэлбэрилэгшэ, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалые, арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ, үнэн сэхэ, хатуу зоригто марксист-ленинец хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич Брежневые МНР-эй партиин Центральна Комитедэй, правительствын зүгһөө, энэ зал соо сугларһан хүнүүдэй, манай ороной бүхы ажалшадай зүгһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Нүхэр Ю. Цеденбал МНР-тэ ерэһэн советскэ партийно-правительственна делегациин гэшүүдые, мүн совет олониитын делегациие халуунаар амаршална.

Соведүүдэй оронһоо ерэһэн түлөөлэгшэдөөр дамжуулан, Ленинэй парти — КПСС-тэ, Совет правительствада, Советскэ Союзай аха дүү арадуудта дүлэтэ халуун амаршалгаяа, коммунис общество байгуулгада, эб найрамдал болон дэлхэйн аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ ехэ амжалтануудые туйлаха эгээл һайхан хүсэлэнгүүдые хүргэнэбди гэжэ Ю. Цеденбал онсолон тэмдэглэбэ.

Советскэ партийно-правительственна делегациин болон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна скретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь манай ойн баярта хабаадалсажа байһан ушар монгол болон совет арадуудай ленинскэ хани барисаанай, МНРП болон КПСС-эй, МНР болон Советскэ Союзай нэгэдэл болон хани барисаанай шэнэ бэелэл мүн. Энэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, түүхэтэ ушар хэрэг монгол-совет хани барисаанай түүхэдэ алтан хуудаһан боложо орохо юм. Энэ ушар манай оронуудай али бүхы талын харилсаа холбооe саашадань хүгжөөн гүнзэгырүүлгэдэ, бүхы социалис хани нэгэдэлые батадхалгада, эб найрамдал болон арадуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубита болохо байһаниинь дамжаггүй.

1924 оной августда болоһон МНРП-гэй III съезд Монголой арадай революциин түүхэдэ онсо һуури эзэлдэг гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Тус съездын асари түүхэтэ удха шанар юун бэ гэхэдэ, тэрэ марксистско-ленинскэ һургаалай үндэһөөр монгол арадай социальна дэбжэлтын жэнхэни хараа шугамые тодорхойлһон, хүгжэлтын капиталис шатые алгасан, феодализмһаа социализмда шэлжэн орохо замые Монголдо заажа үгэһэн байна.

Советскэ Союзай Коммунис парти болон марксистско-ленинскэ һургаалые ажал ябуулгынгаа хүтэлбэри болгодог Монголой Арадай-революционно парти хадаа Монголой ажалша арад Советскэ Союзай хүдэлмэришэн анги хоёрой хоорондохи холбооe хани барисаае тогтоон хүгжөөхэ хэрэгтэ холбон дамжуулха шата боложо үгэһэн байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Монгол болон совет арадуудай холбооe батадхангүйгөөр, социализмын түрүүшын ороной зүгһөө ажалша монгол арадта али бүхы талын дэмжэлтэ, туһаламжа үзүүлэгдэнгүйгөөр, Монголой арадай революциин илалташье, тэрэнэй саашанхи хүгжэлтын амжалтануудшье байхагүй һэн гэжэ манай дүй дүршэл харуулаа. Мүн энэ дүй дүршэл юу харуулааб гэхэдэ, социализм болон арадуудай национальна-сүлөөрэлгын тэмсэлэй хүсэнүүдэй хоорондохи холбооe бэхижүүлгэ мүнөө үедэ уласхоорондын онсо ехэ удха шанартай гэжэ харуулһан байна. 1969 ондо болоһон коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн иигэжэ онсолон тэмдэглэһэн байна: «Социалис байгуулалтын, хүдэлмэришэн болон национальна-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хоорондохи холбооe бэхижүүлгэ империализмда эсэргүү тэмсэлдэ айхабтар ехэ удха шанартай».

Монголой Арадай Республикын байгуулагдаһан тухай тунхаглалга, тэрэнэй түрүүшын конституциие баталан абалга феодализмһаа социализмда шэлжэн орох гын орёо хэсүү, олон талата зорилгонуудые шиидхэхэ замда айхабтар шухала шата болоһон юм гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Энэ шэлжэн оролгын үедэ революци олон зуун жэлэй туршада байһан арадай экономическа, политическэ болон соёл культурын гээгдэлые усадхаха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлһэн, капитализмые алгасан, социализмда удаа дараагаар орохо арга нүхэсэлнүүдые бэлэдхэһэн байна.

Гитлеровскэ фашизм болон Японой милитаризмые Советскэ Союзай шиидхэхы үүргын ашаар һүта сохиһон ушар, шэнэ арадай-демократическа гүрэнүүдэй мүндэлһэн ушар МНР-тэ социализм байгуулха таатай зохид уласхоорондын эрхэ нүхэсэл бии болгоһон байна гэжэ элидхэл соо хэлэгдэнэ. Энэ таатай зохид эрхэ нүхэсэлнүүдые ашаглан, МНР 1948 онһоо хойшо арадай ажахы болон соёл культурые хүгжөөжэ эхилһэн байна. Промышленностиин бии байһан һалбаринуудые саашадань хүгжөөһэнэй, шэнэ һалбаринуудые байгуулһанай үндэһөөр промышленна продукци үйлэдбэрилгэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлһэн юм. Промышленна продукци ниитэ дээрэнь абалга 1940 онойхитой сасуулбал, 1960 ондо 5,4 дахин ехэ болоһон байна.

Арадуудай хубиин ажахынуудай социалис ёһоор хамтаруулагдажа түгэсхэгдэһэнэй ашаар социализмын үмэнэдэхи экономическа байгуулганууд усадхагдажа, орон дотор нэгэн ниитэ социалис экономико байгуулха хэрэг хангагдаһан байгаа.

60-аад онуудһаа эхилэн, МНР өөрынгөө хүгжэлтын шэнэ шатада — социалис общество байгуулгые түгэсхэхэ үедэ ороһон байна. Социализмын материально-техническэ үндэһэ һууриие байгуулгые түгэсхэлгэ, тэрэниие али бүхы талаар хүгжөөлгэ энэ үеын гол удха болоно. Экономикын индустриально-аграрна байгуулалмжые бүрилдүүлхэ, МНР-ые индустриально-аграрна орон болгохо гээшэ айхабтар шухала зорилго болоно.

Монгол арад өөрынгөө партиин хүтэлбэри доро, Советскэ Союз болон аха дүү социалис бусад оронуудай интернациональна туһаламжын ашаар энэ зорилго шиидхэлгэдэ айхабтар шухала амжалтануудые хэлбэришэгүйгөөр туйлажа байна. Нүүрһэнэй, электро-энергетическэ, горнорудна, металл-болбосоруулгын, барилгын материалнуудай, модо болбосоруулгын, арһанай, гуталай, бүд нэхэлгын, мяхаһүнэй, гурил таталгын болон социалис промышленностиин бусад һалбаринуудай нүүлшын гурбан табан жэлнүүдэй туршада түргэнөөр хүгжэлгэ энээн тухайнь гэршэлнэ. Промышленностиин үйлэдбэриин гол фонднууд 1961—1973 онуудай туршада 4,7 дахин ехэ болоһон, харин хүн бүхэндэ абажа харабал, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 2,4 дахин ехэ болоһон байна. Байгша табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада промышленностиин ниитэ продукци холын хараата түсэбтэ хараалагдаһан 29,9 дахин процентээр бэшэ, харин 33,6 дахин процентээр нэмэһэн байна. Транспортын бүхы янзын үйлэдбэриин гол фонднууд 1940 онойхитой сасуулбал, 1973 ондо 35,7 дахин ехэ болоһон байна.

Хүдэлмэришэн анги улам олошорно, тэрэнэй үүргэнь, манай обществын ниитын-политическэ гол хүсэн бологшо удха шанарынь дээшэлнэ гэжэ нүхэр Ю. Цеденбал хэлэбэ.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ талаар парти, правительствын һүүлэй арбан жэлэй туршада хэһэн айхабтар ехэ ажал хүдэлмэри тухай элидхэлшэ саашань хэлэбэ.

Арадай засагай жэлнүүдэй туршада Монголдо соёл культурын эрид хубилалта бэелүүлхэ талаар асари ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдээ гэжэ нүхэр Ю. Цеденбал тэмдэглэбэ. Энээнэй ашаар арадай оюун ухаанай ажабайдалда үндэһэн шухала хубилалтанууд болоһон, ороной соёл культурын түхэл шарай, хүнүүдэй ажаһуудал болон ухаан бодомжолго үндэһөөрөө хубилһан байна. Мүнөө 10 мянган хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, ниитэ һуралсалай һургуулинуудай 2158 һурагшад, дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдэй 157 студентнэр хүртэнэ. Мүнөө үедэ республикын дүрбэдэхи хүн бүхэн ямар нэгэн һургуулида һуралсана. Энэ талаар МНР хүгжэнги олон капиталис оронуудай урда гараһан байна.

Монголой феодализмһаа социализмда түүхэтэ ёһоор шэлжэн оролгые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, социалис байгуулалтые түгэсхэхэ замаар тэрэнэй саашадаа хүгжэлгэ социализмын түрүүшын орон бологшо агууехэ Советскэ Союзтай аха дүүгэй ёһоной хани барисаа болон али бүхы талын холбоо харилсаа байгуулһанай ашаар болоо юм гэжэ нүхэр Ю. Цеденбал онсолон тэмдэглэбэ. Советскэ Союз экономическа, соёл культурын, научно-техническэ болон харилсаанай бусад янзаар манай орондо эгээл таатай зохид эрхэ байдал олгодог байжа, энэнь агууехэ индустриальна гүрэн болон багахан гүрэнэй хоорондохи аха дүүгэй ёһоной тэгшэ эрхэтэ харилсаанай бодото үльгэр жэшээ болоһон юм.

МНР-тэ социалис общество байгуулгада, монгол арадай ажабайдалые һайжаруулха хэрэгтэ саг үргэлжын, бодото аха дүүгэй ёһоной туһаламжа, дэмжэлтэ үзүүлжэ байһанайнь түлөө агууехэ ленинскэ партида, Совет правительствада болон баатар габьяата бүхы совет арадта МНРП-гэй Центральна Комитедэй, правительствын болон МНР-эй бүхы ажалшадай зүгһөө нүхэр Ю. Цеденбал гүн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй совет партийно-правительственна делегациие МНР-тэ хани ёһоной хуулита ёһоор 1966 ондо ерэхэ үедэ МНР СССР хоёрой хоорондо хани барисаан, харилсан ажаллалга болон бэе бэедээ туһалалсаха тухай договорто гар табигдаһанһаа хойшо манай хүгжэлтын замда шанараараа шэнэ үе шата нээгдэһэн байна гэжэ бидэнэр сэдьхэлээ айхабтар ехээр ханангяар тэмдэглэнэбди гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Монголой ажалшан арад монгол-совет хани барисаанай нангин тугта, социализмын бусад оронуудай арадуудтай хани барисаатай, аха дүүгэй ёһоной харилсаатай байха хэрэгтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ байһан, байхашье юм гэжэ нүхэр Ю. Цеденбал хэлэбэ. Социалис оронуудай нэгэдэлые шууд бэхижүүлхэ, политическэ, экономическа, научно-техническэ болон соёл-культурын ба бусад талаар тэдэнэртэй холбоо харилсаагаа улам нягтаруулха гээшэ манай интернациональна уялга мүн гэжэ бидэнэр тоолодогбди.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

...ЕЕВ.

...каз № 0444

СОЦИАЛИЗМЫН, ХАНИ БАРИСААНАЙ БА АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ЗАМААР

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэhэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Цеденбал! Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй хүндэтэ гэшүүд! Арадай Ехэ хуралай хүндэтэ депутадууд!

Хүндэтэ хани нүхэд!

Мүнөөдэр бидэнэр элитэ ехэ ой тэмдэглэжэ байнабди. 50 жэлэй урда тээ монгол арад өөрынгөө революционно партиин хүтэлбэри доро Монголой Арадай Республикые байгуулжа, шэнэ, социалис ажабайдалай түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай арадуудтай нэгэн зэргэдэ жагсаhан байна.

Хахад зуун жэлэй туршадахи танай дүй дүршэл революционно ухаан бодолой болон ажал ябуулгын ехэ түйлалта мүн. Имагтал эндэ, танай газар нютагта, капитализмые алгасан, социализмда шэлжэн орохо тухай В. И. Ленинэй hургаал хэдэн совет республикануудтал адли бодото дээрээ бэелүүлэгдээ. Энэ хадаа Монголой коммунистнуудай, монгол арадай дэлхэйн ниитын хүгжэлтэдэ оруулhан айхабтар ехэ хубита мүн.

Ороной хүгжэлтын генеральна хараа шугамые — социализм байгуулха хараа шугамые МНРП-гэй III съездын тодорхойлhонhоо хойшо 50 жэл үнгэрбэ. Съездын табиhан түүхэтэ зорилгые шиидхэхэ зуураа, монгол коммунистнууд ниитэ хэрэгэй түлөө үндэр харюусалгые хододоо мэдэрэн ойлгожо, социализмын аша туhые, дэлхэйдэхи тэрэнэй байдалые халуунаар хамгаалдаг байгаа.

Тиимэhээ танай алдарта ойн баярые бүгэдымнай ниитэ, интернациональна hайндэр гээшэ гэжэ социалис хани нэгэдэлэй оронуудай арадуудай, марксистско-ленинскэ hайн hайхан зорилгонуудай, социальна дэбжэлтын түлөө бүхы тэмсэлшэдэй хаража байhаниинь тон ойлгосотой.

Энэ баярта үдэр таанадтай хамта байха гээшэ бидэндэ, Совет ороной түлөөлэгшэдтэ, ехэ баяр юм. Республикын байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойгоор дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын, манай бүхы арадай зүгhөө монгол арадые, монгол коммунистнуудые үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалнабди.

Социалис байгуулалтын гол хүсэн болгошо, улам урган хүгжэжэ байгаа Монголой хүдэлмэришэн ангиие, индустриие хүгжөөн дэбжэжэ байгаа, байгаалиин баялигуудые арадай ажахыда зорюулха хэрэгые амжалтатайгаар эрхилжэ байгаа, оронойнгоо шэнэ түхэл шарайе зохёожо байгаа бүхы хүнүүдые амаршалнабди.

Монголой ажалша арадуудые, хүдөө ажахые хүгжөөжэ, ороной экономикын заншалта, айхабтар шухала hалбариие шэнэ шатада хүргэхые оролдожо байгаа бүхы хүнүүдые мүн лэ амаршалнабди.

Монголой интеллигенциие, монгол эрдэм ухаа хүгжөөжэ байгаа, соёл культурын шэнэ баялигуудые байгуулжа, ургажа ябаа үетэниие hурган хүмүүжүүлжэ байгаа, хүн зоной элүүр энхэ тухай оролдожо байгаа бүхы хүнүүдые амаршалнабди.

Хүндэтэ нүхэд! Бидэнэр мүнөө hаяхан Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. Цеденбалай гүнзэгы удхатай, хурса тодо, үнэншэмэ баримтануудтай элидхэлые шагнаад байнабди. Феодализмын шудэр тушааhаа сүлөөрхын түлөө, бэеэ даанхай байдалаа батадхахын, бүхы общестын ажабайдалай эрхэ байдалые үндэhөөрнь шэнэлхын түлөө монгол арадай хэhэн тэмсэлэй бодото түүхые нюдөөрөө хараhан мэтэ байгаабди.

Таанад, нүхэд, социализм байгуулха хэрэгтэ эгээл шухала, тиин, тухайлхада, эгээл бэрхэтэй шатые амжалтатайгаар дабажа гарабат гэжэ элидхэлhээ харагдана.

Ороной хүдөө ажахыда болоhон гүнзэгы хубилалтануудые монгол коммунистнуудай сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэжэ байhаниинь бидэндэ ойлгосотой. Ажалай хамтаралнуудай дотор нэгэдэн, хэр угhаа ажалша малша арадууд хүдөө ажахын эгээл шэнэ машинануудые, мал ажалай болон газар ажалай мүнөө үеын технологиие хэрэглэн ашаглана.

Энээнтэй хамта танай орон томо промышленна үйлэдбэри хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Индустриальна Дархан, Эрдэнэт гэжэ шэнэ хадын-болбосоруулгын комплекс, Шарын-голой нүүрhэнэй уурхайнууд хадаа мүнөөдэр танай омогорхол болонхой.

Тэрэшэлэн эрдэм ухаанай хүгжэлтэ тухай, национальна социалис культурын hалбаран бадарhан тухай арадай Монголой үшөө нэгэ асари ехэ түйлалтань гээшэ гэжэ тусгаар тэмдэглэн хэлэхэ хэрэгтэй. Арад зоной гүн дундаhаа гараhан интеллигенциин ехэ отряд орон дотор хүгжэн бүрилдөө. Монгол эрдэмтэдэй олон шэнжэлгэнүүд үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Тэдэнэй ажал хүдэлмэриие Монголой Науканудай академи нэгэдхэн шэглүүлнэ. Элүүрые хамгаалгада болон гэгээрэлдэ бодото хубисхал болоо.

Имэ гайхамшаг ехэ амжалтануудай түйлагдаhандань, Монгол газар дээрэ имэ гайхалтай хубилалтануудай болоhондонь баярлангүй байхын аргагүй!

Монголой коммунистнуудай хэhэн айхабтар ехэ зохёохы хүдэлмэриие Монголой бүхы ханинар айхабтар хүндэтэйгөөр, нүхэд ёhоной талархалтайгаар үзэн хаража байна. Социализмые ами наhанаймнай гол хэрэг гээшэ гэжэ харадаг хүнүүдые, ушар ёhо мэдэхэ, эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүдые, бодото патриодууд болон интернационалистнуудые парти хүмүүжүүлээ. Парти оронтоёо нэгэн хамта урган хатуужаа, ажалшадай эрхим түлөөлэгшэдые өөрынгөө зэргэнүүдтэ багтагаа. Тэрэнэй политикань арад зондо алба хэхэ, тэрэнэй аша туhые сахиха гэhэн хэрэгтэ социализмын түлөө тэмсэлэй бүхы шатануудта зорюулагданхай байгаа юм. Энэ хадаа Монголой Арадай-революционно партиин, мүн монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша нүхэр Ю. Цеденбалай толгойлжо байгаа тэрэнэй Центральна Комитедэй үндэр дээдэ нэрэ хүндын үндэhэ hууринь мүн.

Хүндэтэ нүхэд! Монголой ажабайдалдахи ехэ баярые мүнөөдэр тэмдэглэжэ байха зуураа, манай ороной арадууд хододоо нэгэн ниитэ hанал бодолнуудтай hуужа, аха дүүгэйхеэр бэе бэедээ туhалдаг байгаа гэжэ үнэн зүрхэнhөө хэлэжэ шадаха байнабди.

Манай хани барисаанай түүхэдэ олон алдарта хуудаhанууд бии юм. Гэбэшье Владимир Ильич Ленин болон Монголой революциин эрэлхэг зоригто вождь Сүхэ-Баатар хоёрой түүхэтэ уулзалга тухай дурасхаал бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ урдынхидаал адли мүнөөшье илангаяа хүндэтэй байна. Эем мүрөө нэгэдүүлэн, бидэнэй хамтаараа ябажа гараhан ехэ зам энэ уулзалгаhаа эхитэй бшуу.

Барон Унгернын сагаан гвардиин бандануудта эсэргүүгээр Монголой талада хэhэн хамтымнай байлдаанууд хэзээшье мартагдахагүй. Халхын-голой баатарлиг тэмсэлые мүн лэ мартахагүйбди. Тиихэдэ совет болон монгол сэрэгшэд Монгол орондо гар хүрэхые hэдэhэн Япониин милитаристнуудта хатуу шанга сохилто үгэhэн байна. Хитадай ехэнхи хубиие эзэмдээд байhан империалис квантунска армиие 1945 ондо манай оронуудай солдадууд нэгэн зэргэдэ жагсан, бута сохиhон байна, тиин Азиин арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлдэ түгэс дэмжэлтэ үзүүлээ юм.

Совет хүнүүд шэнэ ажабайдал байгуулхадань, монгол аха дүүнэртээ туhална. Өөрынгөө талаhаа монгол нүхэднайшье бидэнэртэ туhалдаг. Тиихэдээ өөhэдтөө үлүү юумэрээ туhалалсана бэшэбди. Бидэнэр өөhэдтөө хэрэгтэйшье юумэеэ бэе бэетээ hайхан сагаан сэдьхэлээр хубаалдадагбди. Совет хүнүүд Совет засагай түрүүшын, хэсүү бэрхэ жэлнүүдтэ монгол арадые дэмжэхэдээ, эгээл тиигэhэн байгаа бшуу.

Мүн монгол хани нүхэднайшье тиигэдэг байгаа. Хүшэр хүндэ туршалгануудай үедэшье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ манай арад энэ дэмжэлгыень илангаяа тодоор мэдэрhэн байна. Нэгэ имэ хурса тодо баримта харуулhуу. 1943 ондо, фашис булимтарагшадта эсэргүү хатуу шанга тулалдаануудай түлэг болошо байха үедэ маршал Чойбалсан түрүүтэй Монголой делегаци фронт хүрэжэ ерэhэн байна. Тэрэ Монголой ажалшадай суглуулhан мүнгэ зөөрөөр бүтээгдэhэн танкнуудай колонные Совет Армида дамжуулан үгэhэн юм. Имэ юумэн мартагдадаггүй!

Советскэ Союз болон Монголой Арадай Республикын хоорондын харилсаан социалис түхэлэй харилсаанай үльгэр жэшээ гэжэ мүнөө бүхы дэлхэйдэ харагдажа байна. Имэ харилсаан хадаа бэе бэеынгээ амжалта түйлахын түлөө хамтаараа оролдохо гэhэн зорилготой.

Бүри 1921 ондо баталагдаhан ленинскэ договор дотор адли тэгшэ холбоо харилсаанай бата бэхи үндэhэн тогтоогдоhон бэлэй. Бэе бэедээ туhалха тухай 1936 оной протоколые, мүн 1946 оной союзна договорые hайн hайхан үгөөр hананабди. Хани барисаан, холбоо харилсаан болон бэе бэедээ туhалха тухай договорто КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын даалгабаряар 1966 ондо эндэ, Улаан-Баатарта нүхэр Цеденбалтай гар табиха хүндэдэ би хүртэhэн байнаб. Энэ договор хадаа манай оронуудай айхабтар ехэ хэмжээнэй ажахын холбоонуудые бэелүүлхэдэшье, социалис Монголой хилын ойроо хүртэшэгүй байлгадашье, мүн Азидахи эб найрамдал болон hайн хүршын харилсаанай аша туhада найдамтайгаар туhалдаг юм.

Хүндэтэ нүхэд! Совет-монгол аха дүүгэй ёhоной холбоо харилсаанай хүгжэлтын асуудалнууд манай партиин ЦК-гай Политбюрогой болон Совет правительствын анхаралые хододоо татажа байдаг гэжэ таанадта хэлэхэ байнаб. Арадай Монголтой, социализмын түлөө тэмсэлдэ манай үнинэй нүхэртэй хани барисаатай байха гээшэ бидэнэрэй, совет хүнүүдэй нэрэ хүндын хэрэг, интернациональна уялгамнай юм.

СССР болон Монголой аха дүү арадуудай нягта холбоо харилсаан баян удхатай, элдэб олон түхэл маягтай байдаг, хэдэн мянган тодорхой, ехэ бага хэрэгүүдтэ бэелдэг юм гэжэ ехэ сэдьхэлээ ханангяар бидэнэр хэлэжэ шадаха байнабди.

Нүхэд ёhоной таhаршагүй холбоон манай хоёр партиие нэгэдүүлдэг. Шэнэ ажабайдал байгуулха талаар дүй дүршэлөө андалдан абалсалга, үзэл сурталай болон партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудалаар харилсалга, уласхоорондын оршондохи хэмжээ ябуулганuудаа зохилдуулан тааралдуулга — эдэ бүгэдэ хадаа манай ажабайдалда тон юрын хэрэг үни болонхой юм. Профсоюзуудай, эхэнэрэй, залуушуулай болон ниитын бусад эмхинүүдэй хоорондоо саг үргэлжын холбоо харилсаатай байhанай ашаар манай арадуудай олон мянган ажалшад хододоо нюураараа уулзажа байдаг, тиигэжэ манай хани барисаанай гүн гүнзэгы үндэhэ hуурииие улам бэхижүүлдэг юм.

Манай оронуудай харилсаае хүгжөөлгэдэ нэгэ эмхи шухала үүргэ дүүргэдэг. Тиин ниитын эмхинүүд тухай хэлэхэ зуураа, тэрэниие дурдангүй гаража шадахагүй байнаб. Би Монгол-совет хани барисаанай бүлгэм тухай хэлэнэб. Монголой Арадай Республика болон Советскэ Союзай арадуудай хани барисаае, холбоо харилсаае бэхижүүлэн хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тус бүлгэмые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаа гэжэ, нүхэд, таанадтаа баяртайгаар мэдээсэнэб.

Энэ шан хадаа манай оронуудай аха дүүгэй холбоо харилсаае улам гүнзэгы, элдэб олон талатай болгохын түлөө оролдожо байгаа Монголой Арадай Республикын бүхы эрхэтэдые бидэнэй хүндэлжэ, тэдэндэ галархажа байhанай hүлдэ тэмдэг мүн. Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй нүхэд хүтэлбэрилэгшэд болон эдэбхитэд, үнэн зүрхэнэй амаршалгыемнай хүлеэн абыт!

Экономическа холбоо харилсаа хүгжөөлгын бидэндэ онсо шухала удха шанартай байhаниинь ойлгосотой. Энэ харилсаан улам, улам эдэбхитэйгээр хүгжөөгдэжэ байна. Энээн тухай нүхэр Цеденбал үнэншэмэ зүбөөр, хурсаар хэлэhэн байна. Манай оронуудай хоорондын эд бараанай эрьесын хэмжээн хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ. Мяха, ноохон гэхэ мэтэ танай мал ажалай заншалта продукци абахаhаа гадна, танай шэнэ промышленна предприятинуудай хэрэгсэлнүүдые болон зарим хэды үнэтэ минералнуудые абадаг болонхойбди. Өөрынгөө талаhаа бидэнэр промышленна түхеэрэлгээр, хүдөө ажахын машинануудаар, автомобильнуудаар, үргэн арадай хэрэглэлэй эд товарнуудаар танай хэрэглэмжые шадаха зэргээрээ гүйсэдөөр хангахые оролдогбди. Советскэ Союз шэнэ газар элдүүрилэн ашаглахадань, мал ажалай томо ажахынуудые, мүнөө үеын фабрика болон заводуудые, байрын шэнэ районуудые бии болгоходонь, Монголдо туhаламжа үзүүлнэ.

Аха дүү Монголой экономическа хүгжэлтэдэ Советскэ Союзай үзүүлжэ байгаа туhаламжань арадай ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ, ажалшадай байдалые саашадань hайжаруулха талаар ороной үмэнэ байгаа зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ таанадта туhа болохо гэжэ манай парти болон манай бүхы совет арад тоолодог.

Нүхэр Цеденбалай эндэ хэлэhэнэй ёhоор, танай инженернүүд болон техникүүдтэй хамта олон совет мэргэжэлтэд МНР-тэ ажаллана. Монгол нүхэдэй хэлэhэнэй ёhоор, тэдэнэр үнэн шударгыгаар, ехэ оролдосотойгоор ажалладаг байна. МНР-эй правительствын гүйлтаар аха дүү Монголдо ерээд байгаа манай ороной эрхэтэдые эдэ ушараар дашарамдуулан амаршалаад, манай партиин найдаhан интернационалистскэ уялгаяа саашадаашье нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябахыень хүсэнэб.

Үйлэдбэриин хамтаралга болон манай оронуудай экономическа талаар саашадаа ойро дүтэ болохо тухай асуудалда нүхэр Цеденбал элидхэлэй сооогоо анхарал хандуулhан байна. Энэ үнэхөөрөө ехэшье, хэрэгтэйшье хэрэг. Энэ талаар хэгдэхэ хүдэлмэри али алиндамнай ашатай туhатай байхань дамжаггүй.

Бэе бэедээ экономическа туhаламжа үзүүлхэ соведтэ, социалис экономическа нэгэдэлгын комплексно программа бэелүүлгэдэ танай ороной хабаадалга улам ехэ удха шанартай боложо байна. Аха дүү оронуудтай холбоо харилсаанай шэнэ түхэл маягуудые бэелүүлhэнэй ашаар Монголой Арадай Республика өөрынгөө дотоодын арга боломжонуудые улам аша үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, экономико, эрдэм наука болон соёл культура хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтануудые түйлаха арга олохо гэжэ зүрхэтэйгөөр хэлэжэ болоно.

Нүхэд! Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй, үйлэдбэриин аша үрые бүри ехэ болгоhоной үндэhөөр ажалшадай байдалые hайжаруулха гээшэ манай эгээл түрүүшымнай зорилго мүн гэжэ соведшье, монголшье коммунистнууд тоолодог. Энэ зорилгодо манай XXIV съездын шиидхэбэринүүд шэглүүлэгдэнхэй, мүн танайшье XVI съездын шиидхэбэринүүд энэл хэрэгтэ хандуулагданхай.

Бүхы хараалhан юумэеэ бодото дээрэнь бэелүүлхыетнай, хүндэтэ нүхэд, таанадтаа үнэн зүрхэнhөө хүсэнэбди!

Нүхэд! Манай арадай хэрэгүүд тухай таанар яhала hайн мэдэнэт. Танай хэблэл, радио, телевидени Советскэ Союзай ажабайдалай бүхы талыень нүхэдэй ёhoop үргэнөөр, үнэн зүбөөр харуулжа байдаг юм. Ушар тиимэhээ энэ темэдэ минии дэлгэрэнгыгээр хэлэhэнэй үлүү болоно. Манай хэжэ байгаа хүдэлмэриин хэмжээн аргагүй ехэ, элдэб олон талатай юм гэжэл хэлэхэ байнаб. Тиин совет хүнүүд табан жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Совет арад нэгэн ниитэ, тэрэ Коммунис партияа тойрон нягтаар жагсанхай. Партиин Центральна Комитедэй уряануудта харюу болгон, город тосхонуудай ажалшад ажалай шэнэ үүсхэл эдэбхи гаргана. Олониитын социалис мүрысөөн бүхы орон доторнай эбхэрэн дэлгэрбэ, Балтикаhаа эхилээд, Номгон океан хүрэтэр, Совет ороной бүхы үргэн уужам газар нютагуудаар эбтэй етэй халуун ажал орьёлно.

Коммунис байгуулалтын агууехэ хэрэгэй түлөө айхабтар ехэ харюусалгатай байhанаа манай парти, манай арад hайн мэдэрнэ. Тиин, нүхэд, Агууехэ Октябриин социалис революциин бэелүүлэгдэхэдэ, урдань табигдаhан үндэр hайхан зорилгонуудые бодото дээрэнь дүүргэхын түлөө манай партиин тэмсэжэ байгаа, бүхы совет арадай бэелүүлжэ байгаа зорилгонуудые дүүргэхын түлөө совет хүнүүд хүсэ шадалаа гамнахагүй гэжэ найдагты!

Тиигээд уласхоорондын хэрэгүүд тухай мүнөө тобшоор тогтожо хэлэхыемни зүбшөөгыт. Таанар, манай дүтын хүршэнэр, нүхэд болон союзнигууднай Советскэ Союзай гадаадын ленинскэ эб найрамдалта политикын гол ёhонуудые, зорилгонууд болон гол шэглэлнүүдые hайн мэдэнэт. Тэдэ хадаа манай партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор, Совет гүрэнэй хуулита документнүүдтэ, совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэhэн үгэнүүд дотор яhала дүүрэнээр найруулагданхай.

Манай гадаадын политика хадаа эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай түлөө нэтэрүү шанга тэмсэл юм. Бидэнэр империалис булимтаралга болон эзэрхэн зонхилолгын али бүхы янзануудта эсэргүүсэн, арадуудай эрхые хохидуулгада эсэргүүсэн, үнэн зүб, демократическа гол ёhонуудта түшэглэн, уласхоорондын харилсаае хубилган шэнэдхэхын түлөө тэмсэнэбди.

Тиин энэ hайн hайхан зорилгодо манай оронтой, аха дүү бүхы социалис гүрэнүүдтэй нэгэн хамта арадай Монголой ябажа байhандань, хүндэтэ нүхэд, бидэнэр үнэн зүрхэнhөө баярладагбди. Монголой Арадай Республика аха дүү оронуудай хоорондоо таараддуулhан гадаадын политическэ хараа бодолые найруулан, бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулна гэжэ баяртайгаар тэмдэглэнэбди. Тэрэнэй үгэнь мүнөө уласхоорондын оршондо хүндэтэйгөөр, ехэ удхатайгаар зэдэлнэ, юундэб гэхэдэ, энэ эб найрамдалай, үнэн зүб хэрэгэй үгэ ха юм.

Эндэ, нүхэд, би нэгэ асуудал дээрэ тогтонгүй гаража шадахагүй байнаб. Юундэб гэхэдэ, Ази түбиин оронуудай ажабайдалтай, хэрэгүүдтэйнь, аша туhатай болон хуби заяантайнь олон мянган холбоотой гүрэнүүд болохо СССР болон Монголой Арадай Республика энэ асуудалда анхаралаа хандуулангүй байха аргагүй юм.

Ази түби дээрэ бата бэхи эб найрамдал, hайн хүршын харилсаа холбоо тогтоохо найдамтай, зүб харгы зам ямар бэ гэhэн асуудал Азиин орон бүхэнэй, мүн бүхы оронуудай бүгэдын аша туhада сэхэ хабаатай.

Арадуудые бэе бэеhээнь таhалха, тэдэниие бэе бэедэнь тухирха гэhэн империалис политика мүнөөшье үргэлжэлүүлэгдэhээр. Гансал тэрэнэй гадаада түхэл маягынь ондоо болоно. Колонизаторнуудай урдань аазархэжэ байhан ушарhаа Азиин газар дайда дээрэ национальна болон шажанай талаар дайсан харша байха, бэе бэедээ этигэхэгүй, бэе бэеэ hэжэглэхэ ябадалай үлэгдэлнүүд мүнөөшье эндэ тэндэ байhаар. Хуушан үгын ёhoop, «үхэгшэнь амидыгаа hабардана» гэhэнтэйл адли урда сагай энэ муу үлэгдэлнүүд Азиин зарим оронуудай хоорондын харилсаае зохид hайнаар хүгжөөлгэдэ hаад тойбо ушаруулна.

Гэбэшье эдэ бүгэдэ хадаа Азиин оронуудта ниитэ аша туhа гэжэ үгы юм. Азиин арадууд үгэеэ ойлголсожо шадахагүй гэhэн удхатай оройдоошье бэшэ. Тад hөөргэ, Азиин арадуудай эб найрамдалай болон hайн хүршын жама ёhoop hууха үе саг ерэхэ гэжэ бидэнэр, нүхэд, батаар этигэдэгбди!

Хамтын оролдолгын үндэhөөр Азида эб найрамдал, аюулгүй байдал тогтоохо гээшэ шэнэ бодол бэшэ юм. Азиин гүрэнүүд өөhэдынгөө түүхэтэ дүй дүршэлдэ үндэhэлэн, арадуудай хоорондо эб найрамдалта hайн харилсаа тогтоохын тулада элдэб гол ёhоцууд болон харилсаанай ёho гуримуудые нэгэнтэ бэшэ дэбжүүлhэн байна.

Индиин, Хитадай Арадай Республикын болон Азиин хэдэн бусад арадуудай правительствонууд эбтэй эетэйгээр зэргэ оршолгын гол ёhонуудые дэмжэжэ байhанаа табяад онуудта хуулита ёhoop мэдүүлhэн юм. Ази болон Африкые эб найрамдалай, холбоо харилсаанай түбүүд болгохо гээшэ 1955 ондо Бандунгда болоhон түүхэтэ конференци дээрэ абтаhан арбан гол ёhоной удха байгаа. Бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэhэн политика бэелүүлдэг оронууд Азида эб найрамдал батадхаха шэглэлтэй хэдэн шухала үүсхэлые hүүлэй жэлнүүдтэ гаргаhан, тусхайлхада, Алжирта үнгэргэгдэhэн өөрынгөө дүрбэдэхи конференци дээрэ иимэ үүсхэл гаргаhан байна. Мүн лэ иимэшүү олон hайн бусад дурадхалнуудые hанажа болохо.

Тиимэ болохолоороо, Азиин аюулгүй байдал болон холбоо харилсаае хамтын хүсэлэл оролдолгоор хангаха гэhэн бодол хадаа олон гүрэнэй политическэ дүй дүршэлэй болон бэдэрэлгэ, туршалгын үрэ мүн. Энэ бодолые бодото байдалда бэелүүлхын тулада олон гүрэнүүд нэтэрүү шангаар, хэлбэришэгүйгөөр оролдохо, олон hанамжа болон баримтануудые анхаралтайгаар хараада абаха шухала.

Агууехэ мүрэнүүд хэдэн олон бага голнуудhаа, хэдэн зуун hалаа болон горхонуудhаа бүрилдэдэг. Тэрээндэл адли уласхоорондын политикадашье бодото ехэ хэрэгүүд олон hэдэлгэнүүдэй, ехэ болон бага олон үүсхэлнүүдэй үрэ дүн болодог юм. Тэдэ hэдэлгэ үүсхэлнүүд нэгэ ехэ хэрэг болон ниилэдэг.

Дайнай мүнөөшье орьёлжо байhан гү, али hүнэжэ байhан гуламтануудые гүйсэд усадхаха, тус түбиин хэдэн нютагуудта дайнай боложо болохо аюулые усадхаха гээшэ Азида бата бэхи эб найрамдал тогтоохо замда дүүргэгдэхэ ёhотой эгээл шухала, хойшолуулагдашагүй зорилгонуудай нэгэн болоно. Эгээл тиимэhээ Советскэ Союз Вьетнам тушаа Париждахи хэлсээнэй шууд бэелүүлэгдэхын түлөө, Камбоджын патриотическа хүсэнүүдэй үндэhэн шухала эрмэлзэлгэнүүдтэй тааруугаар тэндэхи дайе болиулхын түлөө, Урда Корейhээ гадаадын сэрэгүүдые гаргахын түлөө нэтэрүү шангаар тэмсэнэ, Корейе амгалан тайбанаар, демократическа ёhoop нэгэдүүлхэ гэhэн КНДР-эй программые дэмжэнэ.

Инди, Пакистан болон Бангладешэй Республика Урда Азидахи байдалые саашадань гуримшуулха, эндэ бодото hайн хүршын, холбоо харилсаанай байдал тогтоохын тулада бүтэмжэтэй hайн оролдолгонуудые гаргаhан байна. Бидэнэр тэрэниень hайн ойлгожо, сүм hайшаанабди. Тиин, нүхэд, эдэ бүхы асуудалнуудааршье Советскэ Союз болон Монголой Арадай Республика нэгэн hаналтай байжа, ажал ябуулгаяа нэгэн шэглэлээр эрхилнэ гэжэ баяртайгаар тэмдэглэнэбди. Бодото нүхэд болон аха дүүнэр тиигэншьегүй байха аргагүй ха юм!

Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороое усадхан гуримшуулха, дэлхэйн энэ шухала хубида бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал тогтоохо гэhэн, үни шиидхэхээр болоhон зорилго Азиин оронуудай аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ сэхэ хабаатай.

Гэхэтэй хамта, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал hайжарнагүй, харин, тад hөөргэ, улам аюултай боложо байна. Энэ ямар шалтагаанhаа болоноб гэхэдэ, Израиль бусадта үhэриhэн хорото политика ябуулна, тэндэхи байдалые эбэй ёhoop гуримшуулха хэрэгые зорюута хайхарнагүй, тиихэдээ гадаадаhаа элитээр дэмжэгдэнэ. Тус асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг hанамжань hайн мэдээжэ. 1967 ондо эзэмдэгдэhэн бүхы араб газар нютагуудые сүм сүлөөлхэ, Палестинын араб арадай өөрын гүрэн түрэтэй болохо, байдалаа өөhэдөө тодорхойлхо гэhэн хуулита эрхые бэелүүлхэ, мүн хёмороондо ороод байhан бүхы оронуудай аюулгүй байдал болон бэеэ даанхай байдалые найдамтайгаар, хүндэтэйгөөр хангаан хамгаалха гээшэ Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохо эгээл найдамтай ори ганса зам гэжэ бидэнэр тоолодогбди.

ООН-ой шиидхэбэринүүдэй ёhoop, Женевэдэ эбэй конференци зарлагдаhан байна. Тиин дурсагдаhан бүхы асуудалнууд тус конференцээр шиидхэгдэхэ, бэелүүлэгдэхэ ушартай. Тэрэ конференциин хүдэлмэриин дары түргэн hэргэн эхилхын түлөө бидэнэр хани барисаата араб гүрэнүүдтэй хамта тэмсэнэбди, тэмсэхэбди. hаяхан Рабадта болоhон араб оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй конференцидэ абтаhан шиидхэбэринүүд бүтэмжэтэй hайн байна, араб дэлхэйн нэгэдэлые болон Палестинын арабуудай байдалые бэхижүүлнэ гэжэ тоолонобди.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые амгалан ёhoop, үнэн зүбөөр дары түргэн гуримшуулха гэжэ Советскэ Союз үнэн зүрхэнhөө эрмэлзэhэн, эрмэлзэнэшье, эрмэлзэхэшье юм гэжэ энэ асуудалда хабаатай бүхы хүнүүдтэ бидэнэр үшөө дахин эли тодоор мэдүүлнэбди. Аха дүү социалис оронуудтай, манай араб нүхэдтэй — Египедтэй, Сиритэй, Ирагтай, Палестинные сүлөөлхэ эмхиин хүтэлбэрилэгшэдтэй, Алжиртай, Йеменэй Арадай Демократическа Республикатай хамтаараа, мүн бүгэдэниитын эб найрамдалда онсо ехэ удха шанартай энэ зорилгые дүүргэлгэдэ хубитаяа оруулхые үнэхөөрөө хүсэhэн бусад гүрэнүүдтэй хамта тус зорилгые дүүргэхын түлөө тэмсэхэбди.

Азиин гүрэнүүдэй хоорондо хоёр талын hайн, бата бэхи харилсаа тогтоон хүгжөөхэ гээшэ Азидахи аюулгүй байдал хангаха айхабтар шухала зүйл мүн. Тиин энэшье хэрэгтэ Советскэ Союз болон Монголой Арадай Республика ехэ хубитаяа оруулна гэжэ үнэн зүрхэнhөө хэлэжэ шадаха байнабди.

Азиин оронуудтай — ДРВ болон КНДР-эй аха дүү социалис гүрэнүүдтэй, Урда Вьетнамай Республикатай, манай агууехэ хани нүхэр Индитэй, Афганистантай, Бирмэ болон Шри Ланкатай, Бангладеш болон Пакистантай, Японтой, Иран болон Турцитай, бүмбэрсэг дэлхэйн энэ агууехэ түбиин бусад гүрэнүүдтэй hайн харилсаатай болоhон ушараа бидэнэр СССР-тэ үндэрөөр сэгнэдэгбди. Али алиндаа ашатай туhатай байха, эб найрамдалай ниитэ хэрэгтэ туhа үзүүлхэ үндэhөөр эдэ харилсаануудаа улам хүгжөөн гүнзэгырүүлхэ гэжэ оролдонобди, оролдохошьебди.

Ази түбиин бүхы асуудалнуудые нэгэн доро шиидхэжэрхихэ тиимэ шэдитэ арга зэбсэг гэжэ үгы байhаниинь ойлгосотой. Гэбэшье урдань бии байhан хёмороонуудай усадхагдахада, Азиин гүрэнүүдэй хоорондо хани барисаата харилсаанай бэхижэхэдэнь, зохёохы зорилгоор хоёр талын, харин заримдаа олон талын харилсаанай тогтоогдоходонь, эдэ бүгэдын ашаар лэ Ази түбидэ бата бэхи эб найрамдал тогтохол гэжэ хэлэхэ эрхэтэй байнабди.

Энэ хэрэгтэ Азиин томо гүрэн болохошо Хитадай Арадай Республикын hайнаар хабаадаа hаань, hайн байха бэлэй. Гэбэшье Пекинэй мүнөө бэелүүлдэг хараа шугамынь түгшүүрилтэ байдал hулаpуулха шэглэлдэ эсэргүү зорюулагданхай гэжэ таанар hайн мэдэнэт.

Совет-хитад харилсаае гуримшуулха гэжэ Советскэ Союз өөрынгөө зүгhөө саг үргэлжэ эрмэлзэнэ. Манай хараа шугам, КПСС-эй XXIV съездын хараа шугам хэзээшье хубилдаггүй. Хитадтайшье, бусад оронуудтайшье харилсахадаа, адли тэгшэ эрхэтэй байха, бүрин эрхээ болон газар уhанайнгаа ойроо хүртэшэгүй байлгые хүндэлалсэхэ, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, хүсэ хэрэглэхэгүй гэhэн гол ёhонуудые батаар баримталдагбди. Бидэнэр хитад арадтай хани барисаагаа hэргээхээр, харилсан ажаллахаар бэлэмди. Совет хүнүүд хитад арадые хододоо үнэн зүрхэнhөө хүндэлдэг байhан, мүнөөшье хүндэлдэг юм.

Абаhаар хаража үзэхэдэ, Хитадай Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэдшье Советскэ Союзтай харилсаагаа гуримшуулха hэмди гэhэн шэнги байдаг. Теэд тэдэнэй үгэнүүдэй хэhэн хэрэгтэйнь алгасадаг байhаниинь шаналмаар.

Совет хилын харуулые манай газарай хэдэн участогhаа гаргаха гэhэн эрилтэ табижа, энэ хадаа харилсаа гуримшуулгын урда бэелүүлэгдэхэ эрхэ нүхэсэл гээшэ гэжэ Пекин хэлэнэ. Хитадай хүтэлбэрилэгшэд манай тэрэ газарнуудые мүнөө абаха hанаатай, тиимэhээ тэдэниие «арсалдаата районууд» гэжэ нэрлэдэг болонхой. Тиин «арсалдаата районууд» гэдэгүүдэй талаар эрилтэмнай хангагдаал hаань, хилын асуудалнуудаар хэлсээ хэхэ зүбшөөлөө үгэхэбди гэжэ Пекин сэхэ мэдүүлнэ.

Имэ hанамжын огто абташагүй байhаниинь тон ойлгосотой. Тиимэhээ бидэнэр тэрэниие эрид буруушаадагбди.

Советскэ Союз тухай хэлэбэл, тэрэ Хитадтай харилсаагаа гуримшуулхын тулада ямар нэгэн уридашалhан эрхэ нүхэсэл бэелүүлхэ гэhэн эрилтэ табидаггүй. Бодото үрэтэй, тодорхой хэлсээгээ одоошье хэжэ эхилэел гэжэ хитад талада бидэнэр үнинhөө хойшо дурадхадагбди. Бидэнэр бусадай али нэгэн газарые абаха hэмди гэжэ hанадаггүйбди. Тиимэhээ «арсалдаата районууд» гээшэ манда байхагүй. Бэе бэедээ добтолхогүй, бэе бэедээ эсэргүүгээр зэбсэгтэ хүсэнүүдые, али бүхы янзын буу зэбсэгые, тэрэ тоодо юрын, ракетнэ болон ядерна буу зэбсэгые хэрэглэхэгүй тухай договор баталая гэжэ КНР-тэ дурадхаhамнай мэдээжэ.

Хитадай Арадай Республикатай харилсаха шухала асуудалнуудаар манай hанамжа имэ байна. Хүнүүдэй юумые зүб тээшэнь ойлгодог боложо, гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо КНР-эй өөрыншье үндэhэн шухала аша туhые хараадаа абажа, манай хоёр ороной хоорондохи харилсаае үнэхөөрөө гуримшуулха хэрэг эсэсэй эсэстэ бэелүүлэгдэжэ эхилхэ бэзэ гэжэ бидэнэр найданабди.

Нүхэд! Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай улам hуларжа эхилhэн үедэ дайнай аюулые зайсуулха, үнэхөөрөө бата бэхи эб найрамдал тогтоохо, үрэ ехэтэй холбоо харилсаа тогтоохо гэhэн арадуудай эрмэлзэл улам элитэгээр үзэгдэжэ байна. Энэ талаар амжалта түйлахын тулада үг шанараараа булимтархы шэнжэтэй гү, али юрэдөөл болхи хуушанайхяар бодомжолдог олон хүнүүдэй эсэргүүсэлтые дабахын түлөө нэтэрүү шанга политическэ тэмсэл хэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье олон hаад тойбын байбашье, түгшүүрилтэ байдал hулаpуулха, эб найрамдал тогтоохо гэhэн хүсэтэ эрмэлзэл улам эли тодоор үзэгдэн бэелжэ байна.

Дэлхэйн томо гүрэнүүд болохошо СССР США хоёрой ямар харилсаатай байhаниинь энэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ гэжэ ойлгосотой. КПСС-эй XXIV съездын баталhан эб найрамдалай программые бэелүүлэн, бидэнэр совет-американ харилсаае нилээд ехээр хубилгаха талаар, түгшүүрилтэ байдалаа hулаpуулха, элдэб талаар бэе бэедээ ашатай туhатай холбоо харилсаа хүгжөөхэ талаар hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ юумэ түйлаабди. Уласхоорондын байдалые бүхы дээрэнь hайжаруулха талаар энээнэй ехэ туhатай байhаниинь дамжаггүй.

hаяхан Владивосток шадар бидэнэр президент Фордтой түрүүшынхээ уулзаабди. Энэ уулзалгамнай бүтэмжэтэй hайнаар үнгэрөө. Совет-американ харилсаае hайжаруулха гэжэ hүүлэй жэлнүүдтэ үзэгдэhэн хараа шэглэл эндэ шэнээр батадхагдан хүгжөөгдэhэн байна.

Хоёр ороной гадаадын [illegible] рэгүүдэй министрнүүд[illegible] хамта президент бидэ [illegible] совет-американ харилсаа[illegible] гол шухала асуудалнууд[illegible] тэрэ харилсаа саашад[illegible] бэхижүүлэн хүгжөөхэ [illegible] далые зүбшэн хэлсэхэ [illegible] тай байгаабди. Тиин ма[illegible] оронуудай хоорондын [illegible] саае хүгжөөхэдөө, дэлх[illegible] шэнэ дайнай аюулhаа хүн [illegible] рэлтэниие зайсуулха, [illegible] дэ ниитын эб найрам[illegible] бэхижүүлхэ гэhэн түрү[illegible] зорилго шиидхэлгэдэ эх[illegible] рэгээ улам аша үрэ [illegible] гээр зорюулха гэжэ тод[illegible] дорхойгоор шиидхэгдэ[illegible] байна.

Тиимэhээ ракетно-я[illegible] буу зэбсэгые хязаар[illegible] hүүлээрнь хороохо [illegible] али али талын абамаар [illegible] нэ арга боломжонуудые [illegible] дэрэлгэ хэлсээндэ ехэ h[illegible] ээлhэниинь ойлго[illegible] Тиин Владивостогтохи [illegible] залгын үедэ энэ талаар [illegible] лээд шухала алхам [illegible] гэжэ, нүхэд, найдамтай[illegible] хэлэжэ болоно.

Тус асуудалаар бат[illegible] ха хэлсээе бэлдэхэ [illegible] мэриие ойрын hарану[illegible] туршада дүүргэхэ гэжэ [illegible] зидент Фордтой ойлго[illegible] бди. Энэ хэлсээн хадаа [illegible] сал Советскэ Союзай [illegible] Холбоото Штадуудай [illegible] зоной амгаланаар, [illegible] hайнаар ажаhуухада [illegible] удха шанартай бэшэ [illegible] бүхы хүн түрэлтэндэ [illegible] удха шанартай юм.

Тиимэhээ эгээн дээдэ [illegible] шаалтадай совет-аме[illegible] шэнэ уулзалгын үрэ [illegible] үнэндөө бүхы дэлхэй[illegible] үргэн олониитын hайн[illegible] тажа байhаниинь [illegible] той. Энээниие бидэн[illegible] ханангяар тэмдэглэ[illegible] Юундэб гэхэдэ, имэ [illegible] шаалта гээшэ манай [illegible] болон Совет гүрэнэй [illegible] лүүлжэ байгаа эб най[illegible] лай политика болон [illegible] хоорондын холбоо хар[illegible] бүхы арадуудай зүгhөө [illegible] гэс хүсэтэйгөөр дэм[illegible] хэрэг мүн гэжэ хара[illegible]

Хүндэтэ нүхэд! Мү[illegible] рэй гайхамшаг hайндэр[illegible] гол ажалшадтай, монго[illegible] тэлбэрилэгшэдтэй х[illegible] энэ уулзалга бидэнэй [illegible] үнэн зүрхэнэй хани [illegible] саатай, аха дүүгэй холб[illegible] байhые үшөө дахин [illegible] мэдэрхэ арга боломжо [illegible] Имэ мэдэрэл хадаа [illegible] харилсаануудташье б[illegible] хеэр бэелдэг. Манай [illegible] болон арадта зорюулаг[illegible] hэн hайн hайхан үгэнү[illegible] най түлөө, хүндэмүү[illegible] ханаар хүлеэн абаha[illegible] түлөө ехэ баяраа хү[illegible]

Монголой Арадай Р[illegible] ликын хүндэтэ гр[illegible] гэhэн нэрэ зэргэ [illegible] намда ехэ дээдэ хүндэ[illegible] hэнэйнь түлөө М[illegible] Арадай-революционно [illegible] тиин Центральна К[illegible] тэ, Арадай Ехэ [illegible] Президиумдэ болон [illegible] лой Арадай Респу[illegible] правительствада [illegible] баясхалан хүргэхыемни [illegible] шөөгыт. Танай хүтэлб[illegible] органуудай энэ ш[illegible] ринь хадаа манай [illegible] парти болон манай [illegible] гүрэнэй зүгhөө арад[illegible] голтой хани барисаат[illegible] ха, аха дүүгэй ёhoop [illegible] сан ажаллаха гэhэн [illegible] бэелүүлэгдэжэ байгаа [illegible] тикые үндэрөөр сэг[illegible] тэмдэг гэжэ түбхын [illegible] дэ тоолоноб. Харин [illegible] хай хэлэбэл, би [illegible] дэтэ нүхэд, совет[illegible] хани барисае [illegible] лэн хүгжөөхын түлөө [illegible] доо эдэбхитэйгээр [illegible] гэжэ таанадаа найд[illegible] лэжэ шадаха байна[illegible]

Совет-монгол хар[illegible] ерээдүй тухай бодо[illegible] доо, Советскэ Союз [illegible] Монголой Арадай Ре[illegible] кын хоорондохи [illegible] талын харилсаае [illegible] хүгжөөхын түл[illegible] агууехэ социалис [illegible] дэлые саашадань б[illegible] хын түлөө хамтаараа [illegible] сусашагүйгөөр аж[illegible] гэжэ найдаха байна[illegible]

Газар дэлхэй да[illegible] найрамдалай болон [illegible] шын ёhоной илан [illegible] түлөө эрхэ сү[illegible] бэеэ даангяар хүгж[illegible] арадуудай нангин [illegible] уласхоорондын хар[illegible] найдамтайгаар са[illegible] түлөө бидэнэр [illegible] тэмсэхэбди.

Хүндэтэ нүхэд, [illegible] тай, зол жаргалтай [illegible] тнай хүсэнэб!

Урагшаа, социализ[illegible] нэ илалтануудай [illegible] дамтайгаар дабш[illegible] монгол арад мандаг[illegible] гой!

Монгол ажалшад[illegible] та манлай — Монгол[illegible] дай-революционно [illegible] мандаха болтогой!

Таhаршагүй мүн[illegible] монголой хани бари[illegible] даг!

Эб найрамдал, [illegible] илан мандаг лэ!

(Нүхэр Л. И. Бр[illegible] хэлэhэн үгэ айхабт[illegible] ралтайгаар шагнагд[illegible] үргэлжэлhэн альга [illegible] гаар нэгэнтэ бэшэ [illegible] hан байна.

Л. И. Брежнев[illegible] түгэсхэлэй үгэнүүд[illegible] рагшад хүл дээрэ [illegible] нэрьемэ халуун [illegible] шалгаар уттаба. [illegible] скэ Союзтай хэ[illegible] та!», «Хани [illegible] «Ура!» гэhэн үг[illegible] нэ).

СОЦИАЛИЗМЫН ЗАМААР ТАБИН ЖЭЛДЭ

Нүхэр Ю. ЦЕДЕНБАЛАЙ хэhэн элидхэл

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

МНР-тэ социализм байгуулгые түгэсхэхэ талаар рограммна зорилгонуудые жалтатайгаар бэелүүлгэ, дүү бусад оронуудтай ронэй экономическа талаа адли тэгшэ хэмжээтэй лохо ушар хадаа бусад циалис гүрэнүүдтэй, түб түрүүндэ Советскэ Союз манай ороной экономиска болон политическэ тар нэгэдэлгэ, тэдээнтэй хын холбоонуудаа али ы талаар хүгжөөн гүнырүүлгэ айхабтар ехэ уд шанартай байна гэжэ ма парти тоолоно.

Хэзээ хэзээнэйхидэ орхо мүнөө социализмын, дератиин болон дэбжэлтын энүүд айхабтар ехээр бэ кээ, дэлхэйн коммунис лон хүдэлмэришэнэй хүөнэй зэргэнүүд улам гаар жагсаа, дэлхэйн солис хани нэгэдэлэй түгэс эн хизаарлашагүйгөөр ижэжэ, дэлхэйн хүгатэдэ шиидхэхы нүе үзүүлжэ байна гэжэ ээр Ю. Цеденбал тэмдэгбэ. Коммунистнуудай ленскэ парти — КПСС-эй бо Соведүүдэй агууехэ орон хэрэгтэ хэзээ хэзээнэйэл адли түрүү үүргэ үргэжэ байна. КПСС бо Соведүүдэй орон эб рамдалай, социализмын эгэй илан мандахын түлөө эолые аяар хахад зуун эй туршада шэн зоригоор, нэтэрүү шангаар ужа, hаруул hайхан дүй тээшэ замые хүн лтэндэ найдамтайгаар ана. Дэлхэйн социализм нэгэдэл болон түгэс хүе саашадань бэхижүүлхэ, найрамдал ба, дэлхэйн лгүй байдалые батадхахэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай еральна секретарь, «Арадай хоорондо эб найрамбэхижүүлhэнэй түлөө» асхоорондын Ленинскэ гай лауреат нүхэр Леоид Ильич Брежнев өөрөө абтар ехэ габьяатай.

МНР болон Советскэ озай али бухы талаар лсан ажаллалга, тэдээ аха дүү ёhоной хани банай, манай марксист-ленинскэ партинуудай дүүгэй ёhоной хани банай бэхижэлгэ Леонид ьич Брежневэй нэрэтэй ботой.

КПСС-эй ЦК-гай Генена секретарь нүхэр Л. И. жневэй монгол арадай алис туйлалтануудые алан арьбадхаха хэрэг-КПСС болон МНРП-гэй рондохи хани барисаае, дүүгэй ёhоной харилсаае. Р болон МНР-эй арадай хоорондын хани барибэхижүүлгэдэ, социалис нэгэдэлэй оронуудай он дэлхэйн коммунис ба мэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые саашадань жүүлхэ, эб найрамдал он бүгэдын аюулгүй байые батадхаха хэрэгтэ ехэ атай байhыень тэмдэг-МНР-эй Арадай Ехэ хуПрезидиум Леонид ич Брежневтэ «Монголой ай Республикын хүндэгражданин» гэhэн үндэр зэргэ «МНР-эй хүндэтэжданинай алтан одые» лалсан олгохо гэhэн эбэри абаhан байна. Монголой Арадай Респуб-

ликын хүндэтэ гражданин» гэhэн нэрэ зэргэ Л. И. Брежневтэ олгоходоо, монгол арадай өөрынгөө үнэн сэхэ хани нүхэртэ — баатарлиг совет арадта, тэрэнэй ленинскэ партида, Советскэ правительствада инаг дуратайгаар хандадаг, хүндэлдэг байhан үнэн зүрхэнэй мэдэрэлые элирхэйлэн мэдүүлнэбди гээд Ю. Цеденбал хэлээ. Энэ хадаа манай арадууд болон оронуудай эбдэршэгүй хани барисаанай, аха дүүгэй холбооной улам бэхижэжэ байгаа харилсаануудые элирхэйлэн харуулна, дэлхэйн бүхы ажалша хүнүүдэй зол жаргалай, энхэ тайбан байдалай аша туhада Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, хэhэн hайн hайхан, аша үрэ ехэтэй ажал ябуулгын түлөө МНР-эй ажалшадай бүгэдэ арадай баяр баясхалангые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Социализмын ба коммунизмын хэрэгэй илан мандахын түлөө, газар дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдалай тогтоогдохын түлөө танай хэдэг эсэшэ сусашагүй, үргэн ехэ ажал ябуулгада шэнэ ехэ амжалтануудые юрөөгөөд, (элүүр энхэ ябахыетнай, ута наhа наhалхыетнай Танда, хүндэтэ нүхэр Брежнев, үнэн зүрхэнhөө хүсэхыемни намда зүбшөөгыт гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Социальна шэнэдхэн дэбжэлтын табин жэлэй зам гаталаад байхадаа, Монголой Арадай Республика бүхы дэлхэйн үмэнэ hалбаран мандажа байhан, эб найрамдалда дуратай социалис гүрэн болон үзэгдэнэ. Тэрэ хадаа уласхоорондын харилсаануудта өөрынгөө ээлхэ ёhотойл hуури ээлжэ, дэлхэйн арадуудай дунда нэрэ хүндэтэй болонхой.

Советскэ Союзтай, социализмын бусад оронуудтай бата нэгэдэлтэйгээр ажал ябуулгаяа тааруулан эрхилжэ, МНР хадаа гүн гүнзэгы арадай, ангиин гадаадын политика хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлдэг, Азида болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай аюулгүй байдалай хэрэг эдэбхитэйгээр аршалан хамгаалдаг юм.

Дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриин социализмын аша туhада хубилhан ушар, мүн социалис хани нэгэдэлэй оронуудай эб найрамдалда дуратай, эдэбхитэй хэлбэришэгүй политика, эб найрамдалай аша туhада тэдэнэй ябуулдаг зүбшэлсэhэн, уг эрмэлзэлтэй хүсэлэл оролдолго хадаа уласхоорондын оршон байдалые бүхыдэнь hайжаруулха зам тээшэ үндэhэн шухала хубилалта туйлаха бодото арга боломжо олгоо гээд нүхэр Ю. Цеденбал саашадань хэлээ. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулха гээшэ мүнөө дэлхэйн хүгжэлтын тодорхойлхы зүйл болонхой.

КПСС-эй XXIV съездын зохёон хараалhан Эб найрамдалай бүтэмжэтэй hайн программа хадаа эб найрамдалай түлөө арадуудай хэдэг тэмсэл эдэбхижүүлхэ, бүгэдэ ниитын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ шухалын шухала баримта болонхой. Эб найрамдалай программа амжалтатайгаар бэелүүлhэнэй ашаар, социализмын оронуудай хамтын хүсэлэл оролдолгоор Европодохи политическэ оршон байдал hайжаруулха, мүнөө үеын гол асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ горитой алхамууд хэгдээ. Эдэ бүгэдэнhөө дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хуби заяан дулдыдана бшуу.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал улам саашадань hуларуулха хэрэгтэ совет-американ харилсаануудые hайжаруулга онсо шухала удха шанартай. Бүгэдын мэдэжэ байhанай ёhоор, мүнөө үеын гол асуудалнуудые шиидхэлгэ Советскэ Союз США хоёрой хоорондохи харилсаануудай байдалhаа ехэнхи ушарта дулдыдана бшуу. Эдэ хоёр гүрэнэй эрхилдэг политика ба ажал ябуулга уласхоорондын бүхы оршон байдалда туйлай ехэ нүлөө үзүүлнэ. Һая Владивосток шадар хоёр талые hонирхуулдаг асуудалнуудаар hанамжануудаа мэдэлсэхын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, США-гай президент Дж. Форд гэгшэдэй хоорондо болоhон уулзалга совет-американ харилсаануудые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ шухала алхам болоо. Энээнэй урда тээ дээдэ тушаалтадай хоорондо болоhон совет-американ хэлсээнүүдэй үрэ дүнгүүд мэтэ, энэ уулзалгын дүнгүүд бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал улам hуларуулха, ядерна дайнай аюулые бага болгохо, буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые хизаарлаха хэрэгтэ нүлөөлнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, эб найрамдалай ба дэлхэй дээрэ амгалан байдалай аша туhада гадаадын ленинскэ политика ябуулха талаар КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой, нүхэр Леонид Ильич Брежневэй өөрынь эрхилдэг аша үрэ ехэтэй ажал ябуулгые, оролдосотой, туйлай ехэ хүсэлэл оролдолгые бүримүhэн дэмжэжэ, халуунаар hайшааажа байhанаа бидэ үшөө дахин элирхэйлэн мэдүүлнэбди.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай эгээл гол шухала асуудалнуудай нэгэниинь хадаа Азида эб найрамдал, тогтууритай байдал хангаха хэрэг мүн болоно. Монголой Арадай Республика Азида ёhотойл эб найрамдал байгуулхые хүсэнэ, энэ түби дээрэ аюулгүй байдалай бата бэхи үндэhэ hуури байгуулхын түлөө тэмсэнэ.

Бүмбэрсэг дэлхэйн энэ хубида эб нарамдал сахиха арга зам нилээд hайжараа гэжэ уласхоорондын оршондо боложо байгаа hайн хубилалтануудай ёhоор баталан хэлэхэдэ болохо байна. Гол шухалань юуб гэхэдэ, бүхы Азидахи оршон байдалые бүрин hайжаруулха, мүн түгшүүрилтэ байдал hуларуулха ябадал улам гүнзэгырүүлhэнэй, дэлгэрүүлhэнэй ашаар, Азиин гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэеэ ойлголсохо, бэе бэедээ этигэхэ ябадал бэхижүүлhэнэй, hайн хүршэнэрэй харилсаануудые үргэнөөр хүгжөөhэнэй ашаар энэ түбиие тогтууритай эб найрамдалай, али алиндаа аша туhатай харилсаа холбооной түби болгохо ябадал мүн болоно. Гүрэнүүд хоорондын харилсаанай ниитэ демократическа гол ёhонуудай үндэhэ hуури дээрэ аюулгүй байдал хамтааран сахиха гурим байгуулха гэhэн Советскэ Союзай дурадхаhан хараа бодол эдэ зорилгонуудта эгээл дүүрэнээр харюусана. Эдэ гол ёhонуудай энэ түбиин гүрэнүүдэй бэе бэетээ харилсалгын ёhо гурим болохын түлөө, бүхы Азиин дотор гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта хүсэ хэрэглэлгэhээ арсаха гол ёhоной бэелхын түлөө МНР тэмсэнэ. Хамтааран аюулгүй байдал сахихын түлөө тэмсэл мүнөө энэ түбиин байдалда нүлөө ехэтэй баримта болонхой.

Хамтааран аюулгүй байдал сахилгын гурим байгуулха хараа бодол юугээрээ үнэтэй сэнтэйб гэхэдэ, тэрэ хадаа өөрынгөө бүтэмжэтэй hайн түхэл шэнжээрээ, олон асуудалнуудые хабаадуулдагаараа Азида бата бэхи эб найрамдал тогтоохо хүсэлтэй гүрэн бүхэнэй үүсхэл гаргахадань үргэн ехэ зам нээжэ үгэнэ. Аюулгүй байдал сахиха асуудалые бүхыдэнь, мүн зарим хубяарнь шиидхэхэ тушаа олонхи ушарта совет хараа бодолтой тудалдадаг элдэб янзын хараа бодолнууд hүүлэй жэлнүүдтэ бии болоо.

Монголой Арадай Республика али али талануудта таарамжатай шиидхэбэринүүдые эсэсэй эсэстэ абаха зорилгоор хэгдэдэг хамтын хүсэлэл оролдолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсахын тула бэлэн байна. Хамтааран эб найрамдал тогтоохо гээшэ гансата шиидхэгдэшэхэ хэрэг бэшэ гэжэ бидэ hайнаар ойлгонобди. Тэрэ хадаа түбиин бүхы гүрэнүүдэй, дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй зүгhөө тэсэмгэй, нэтэрүү оролдосотой хүсэлэл оролдолго гаргаха эрилтэ табина.

Азида бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө хэгдэдэг тэмсэлдэ Азиин томо гүрэн болохо Хитадай Арадай Республикын хабаадалсаа hаань, бидэ амаршалха hэмди. Түгшүүрилтэ байдал hуларуулха, энэ түбиин оронуудай хоорондо бэе бэеэ ойлголсохо, бэе бэедээ найдаха ябадал бэхижүүлхэ хэрэгтэ КНР-эй болон Азиин бусад гүрэнүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанhаа нэн түрүүн арадуудай, хүн түрэлтэнэй хахадhаань олонхи зоной ажаhуудаг, илангаяа Азиин арадуудай эб найрамдалай, аюулгүй байдалай хэрэг шүүбэритэхэ бэлэй. Гэбэшье дайнай болон түгшүүрилтэ байдалай hүнэжэ байhан гуламтануудые тэрэ хэбээрнь үлөөхэ, бүри hүжэрөөхэ гэжэ хүсэдэг Пекинэй политика, мүн бодото ябуулганууд эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туhада үндэhөөрөө тааралданагүй гэжэ баримтанууд гэршэлнэ.

Марксизм-ленинизмтэй хүсэдөөр холбоогүй болоhон социализмда харша, арад зондо харша Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хараа шугамай үндэhэ hууринь ехэ гүрэнэй дээрэлхүү үзэл баримталhан шовинис, зонхилон ударидаха гэhэн эрмэлзэл болоно. Бидэнэр эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай социалис Монгол гүрэн тушаа Пекинэй баримталдаг булимтархы политикые эрид шууд буруушаанабди.

Монголой Арадай Республика урда зүгэй хүршэнэртээ — Хитадай Арадай Республикатай байгуулhан харилсаануудаа hайжаруулхын түлөө, агуухэ хитад арадтай тогтооhон хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо hэргээн байгуулхын түлөө хэлбэришэгүйгөөр тэмсэнэ. Энэ манай шууд сэхэ хараа шугам МНРП-гэй XVI съезд дээрэ тодорхойлогдоо hэн, энэ хараа шугам хубилашагүй тэрэ хэбээрээ үлэнхэй.

Аха дүү социалис гүрэнүүдэй политическэ, экономическа ба сэрэгэй харилсаа холбоо эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ хэрэгые манай парти, правительство өөhэдынгөө шухалын шухала зорилго гэжэ тоолоно. Эб найрамдалай, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулгын дайсадай харша hэдэлгэнүүд тушаа тон ехэ hэримжэтэй байха, империализмда эсэргүү тэмсэлдэ, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдые нягтаруулан жагсааха хэрэгтэ бүхы хэмжээгээр нүлөөлхэ уялгатайбди.

Ленинэй алдарта парти — КПСС-тэй аха дүү бусад партинуудтай хамта манай парти дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые улам бэхижүүлхын түлөө, марксизм-ленинизмын хэлбэришэгүй сэхэ үндэhэ hуури дээрэ тэдэнэй зэргэнүүдые улам саашадань нягтаар жагсаахын түлөө хубилашагүйгөөр тэмсэнэ. Манай парти марксистско-ленинскэ агуу ехэ hургаалай арюун сэбэр байхын түлөө, империализмын үзэл бодолой хорото hүйдхэлнүүдтэ эсэргүүсэн антикоммунизм болон тэрэнэй эгээл хоротой зэбсэг — антисоветизмдэ эсэргүүсэн урид шууд тэмсэл саашадаашье ябуулха юм.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Ю. Цеденбал нигэжэ хэлээ:

Марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байhанайнгаа ашаар, мүн Маркс, Энгельс, Ленинэй бүгэдые илагша тугые үндэр дээрэ үргэжэ, марксистско-ленинскэ теорине зохёохы ёhоор хүгжөөхэ, дэлхэйн социализмын хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ шиидхэхы хубитаяа оруулдаг Советскэ Союзай агууехэ Коммунис партиин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ дүй дүршэл дээрэ саг үргэлжэ hураhанайнгаа ашаар манай парти өөрынгөө ажал ябуулгада амжалтануудые туйлаhан байна.

Шэнэ ажабайдал байгуулхын түлөө тэмсэхэдээ, МНР-эй ажалшад ангиингаа талаар өөhэдынгөө аха дүүнэртэй — агуухэ Советскэ Союзай болон социализмын бусад оронуудай арадуудтай, хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүйн түлөө тэмсэдэг бүхы тэмсэлшэдтэй хамта нэгэдэмэл жагсаалда ябана, саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр ябаха юм.

* * *

Ю. Цеденбалай хэhэн элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, оло дахин альга ташалган болоо.

(ТАСС).

* * *

МНРП-гэй III съездын ор, Монголой Арадай убликын тогтоогдоhоор лэй ойтой дашарамн, мэдээжэ совет птор В. Мухинагай бу. «Хүдэлмэришэн ба оница» гэжэ скульптубуулгабарие монгол та дамжуулан барюулни КПСС-эй ЦК, СССР-Верховно Соведэй Прем. Совет правительнай делегацида даал-н гэжэ нүхэр Л. И. жневэй мэдээсэхэдэнь, соо удаан альга ташалголобо.

най аха дүү ёhоной харилсаа холбоон н ажал хэрэгүүд дотор эн бэхижээ гэжэ КПСС-К-гай Генеральна секрь тэмдэглээ. Марксын, ьсын, Ленинэй агууехэ л hургаалай түлөө тэм-шэнэ илалтануудые абди, нүхэдүүд!

л соо суглараргшад hуу-бодожо, нэрьемэ альалгаар эдэ үгэнүүугтаад, «КПСС!», П!», «Ура!» гэhэн й үгэнүүдые хашха-ба.

МНРП-гэй III съездын бо-50 жэл[...] ойтой, л Арадай Республиогтоогдоhоор 50 жэлэй дашарамдуулан, удаан ташалга, «Ленин!», барисаан!» гэhэн үрээгэнүүд доро Леонид Брежнев КПСС-эй льна Комитедэй, Вер-Соведэй Президиумэй Совет правительствын лгын бэшэгые Монүтэлбэрилэгшэдтэ ба-а.

олой Арадай Рес-ын хүндэтэ гражданиАлтан одо, «Монголой Республикын хүндэданин» гэhэн үндэр эргэ тэрээндэ олгохо МНР-эй Арадай Ехэ й грамота КПСС-эй Генеральна секренүхэр Леонид Ильич

Брежневтэ барюулха зол хубитай байнаб гэжэ нүхэр Ю. Цеденбал хэлэбэ. Монголой Арадай Республикын туйлалтануудые хамгаалха, КПСС-эй ба МНРП-гэй хоорондохи, СССР-эй ба МНР-эй хоорондохи аха дүү ёhоной хани барисаае, түгэс харилсаа холбооe хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эмхидэл жагсаалые улам бэхижүүлхэ, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ элитэ ехэ габьяатай байhанайнгаа түлөө энэ үндэр дээдын шагналда хүртөө.

Алтан одо, МНР-эй хүндэтэ гражданин гэhэн грамота нүхэр Л. И. Брежневтэ барюулаад, нүхэр Ю. Цеденбалай Леонид Ильичые хани ёhоор тэбэрихэдэнь, зал соо байгшад hуурHhaa бодожо, нэрьемэ альга ташаягаар угтаба.

Һайндэртэ хабаадаhанайнь түлөө, баярай суглаан дээрэ удха түгэлдэр, зоригжуулхы үгэ хэлэhэнэйнь түлөө, Монголой Арадай-революционно партида, правительствада, бүхы монгол арадта зорюулжа хани халуун, үнэн зүрхэнэй үгэнүүдые, хүсэлэнгүүдые хэлэhэнэйнь түлөө Советскэ Союзай партийно-правительственна делегацида, КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарьта нүхэр Ю. Цеденбал үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаhанайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Совет правительствада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангаа мүн лэ элирхэйлэн мэдүүлээ.

Монгол арад партиин хүтэлбэри доро, агуухэ совет арадтай, бусад социалис оронуудай арадуудтай, ангиин талаар бүхы аха дүүнэртээ хани барисаатай, бата нэгэдэл ба жагсаалтай байлгын шалгагдамал замаар, агуухэ Ленинэй зааhан замаар гэгээн гэрэлтэ ерээдүй тээшэ дабшаха байха гэжэ бүхы үнэн сэхэ ханинараа, союзнигуудаа найдуулнабди гээд нүхэр Ю. Цеденбал түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Баярай суглаан Советскэ Союзай, Монголой Арадай Республикын Гүрэнэй гимнүүдые гүйсэдхэлгөөр дүүрэээ.

* * *

Баярай суглаанай hүүлээр монгол-совет хани барисаанай бүлгэмдэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулалгын баяр ёhолол Хани барисаанай байшан соо болобо. Монголой Арадай Республикын ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондын хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөн бэхижүүлгэдэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө тус бүлгэмдэ үндэр дээдын энэ шагнал олгогдоо.

Совет партийно-правительственна делегациин гэшүүн — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев бүлгэмдэ үндэр дээдын шагнал барюулба.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ С. Лувсан харюугай үгэ хэлээ.

* * *

Һайндэртэ зорюулагдажа, Монголой искусствын, уран бэлигтэнэй ехэ концерт үдэшэлэн гүрэнэй оперо, балетэй театр соо болобо.

(ТАСС).

АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ, ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

МНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Банзрагч МНРП-гэй III съездын болоhоор, МНР-эй тогтоогдоhоор 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ноябрийн 26-да уулзалга эмхидхээ.

Совет талаhаа нүхэд К. Т. Мазуров, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Яснов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, СССР-эй министрнүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй МИД-эй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, сэрэгэй элитэ мэдээжэ начальнигууд, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй, ниитын бусад эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хабаадаба.

МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, МНР-эй Парламентын группын түрүүлэгшэ, бүлгэмэй Түбэй соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Д. Цэвэгмид түрүүтэй Монголой эб найрамдалай ба хани барисаанай эмхинүүдэй федерациин, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци хабаадаа.

Советскэ Союзда байдаг гадаадын гүрэнүүдэй дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор айлшадай дунда бии.

Уулзалга аха дүү ёhоной, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

МНР-эй Сэлэнгын аймагай уран зураагша Ц. Ваанчигийн «Ургасын дээжэ» гэжэ зураг харанат.

ПРАГА, ноябрийн 27. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаков КПЧ-гэй ЦК-гай уряалаар, хани ёhоной албанай хэрэгээр Чехословакиин Социалис Республикада ошоhон байгаа.

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭБЭ

Ф. Д. Кулаков КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусактай уулзаа. Хүдөө ажахын ба экономикын бусад hалбаринуудай талаар совет-чехословак харилсаа холбооной ехэ амжалтануудтай байhан ушар үнэн зүрхэнэй, хани халуун хөөрэлдөөнэй үедэ хангаар тэмдэглэгдээ. Совет-чехословак харилсаае саашадань хүгжөөлгын ба гүнзэгырүүлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Ф. Д. Кулаков Социалис Чехословакида байха үедөө Брно хотодохи машина бүтээлгын заводто хүрэжэ, тэндэхи «Зетор» гэдэг шэнэ түхэлэй тракторнуудые хараа. Заводой хүдэлмэришэдтэй уулзахадаа, предприятиин коллективтэ В. И. Ленинэй бюст дамжуулба. Ф. Д. Кулаков Чехэй Социалис Республикада Дунда чехэй областиин Бенешов гэжэ хүдөө ажахын район соогуур ябаба.

Словакиин Социалис Республикын Баруун-Словацка обчастиин «Прогресс» гэжэ хүдөө ажахын кооперативта хүрэhэн, Нитра хотодохи ниитэреспубликанска хүдөө ажахын выставкэ хараhан байна.

Ф. Д. Кулаков албанай хэрэгээр ЧССР-тэ ошоод байха үедөө Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэдтэй — КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугалтай, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь В. Билягтай, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Словакиин компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь И. Ленарттай, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь Я. Барыл ба бусадтай хэдэ дахин уулзаhан, хөөрэлдэhэн байна.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ҺУРАЛСАНА

Партийна, ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй аймагай hургуулиин хэшээл Бэшүүртэ болобо. Партийна, совет хүтэлбэрилхы тушаалтад, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитедүүдэй секретарьнар энэ hургуулида hуралсана. Хүдөө ажахын үйлэдбэрие научна аргаар ударидаха гэhэн асуудал шудалдаг энэ hургуули hуралсалайнгаа дүрбэдэхи жэлээ эхилбэ.

Ударидалгын албанай кадрнууд, тэдэнэй эрхилдэг хүдэлмэри гэhэн темээр партиин райкомой хоёрдохи секретарь В. Г. Батомункуев лекци уншаhан байна. Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, эдэнэртэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай, совет хүтэлбэрилэгшын шэнжэ шанар тухай багша Ленинэй сурталай гурим ёhо тухай хөөрэжэ үгөөд, лектор аймагайнгаа жэшээ баримтануудые харуулалсаба.

Социалис зөөри хамгаалха гээшэ эрхэтэн бүхэнэй нангин уялга, конституциин эрилтэ мүн гэhэн темээр арадай судья Н. Н. Брызгалов лекци уншаа. Лектор мүн лэ аймаг доторхи ушар баримтануудые лекцидээ харуулалсаhан байна.

Энэ хэшээлдээ кино болон диапозитивүүдые харуулалсаба. Эндэ hуралсагшад научна аргаар ударидалгын гурим ёhонууд гэhэн темээр диапозитивүүдые, хүдөө ажахын темээр кинонуудые хараба.

«Совет засагай вэлжээтэ зорилгонууд» гэhэн В. И. Ленинэй ном уншажа, конспект табиха даалгабари гэртэнь үгтэбэ. Партиин райкомой пропаганда, агитациин таhагые даагша И. Ф. Истомин энэ зохёол тухай эндэ сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Д. ЖУГДУРОВА.

МОСКВА. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ автомобильна заводой коллектив эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые түргэдхэжэ, тэрэнэй үндэhөөр hайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэнүүдые ехэ болгохо гэhэн ЗИЛ-эй автомобиль бүтээгшэдэй уряае хүндэтэйгөөр угтан абаа.

Юлия Земляных гэгшын хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада үйлэдбэриин 1975 ондо хараалагдаhан түсэбые энэ жэлдэ бэелүүлхэ гэhэн үүсхэл гаргаhан байна. Энэ үүсхэлынь заводой комсомол залуушуул халуунаар дэмжэн угтаа. Мүнөө Юлия Земляных гэгшын бригада энэ онойнгоо даабарие декабриин 15 болотор дүүргэхээр шармайн хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомол-залуушуулай бригадын бригадир Ю. Земляных.

ТАСС-ай фотохронико.

Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын аймагай нииcлэл Сүхэ-Баатар хотын соёлой байшангай уран hайханай бүлгэмэй эдэбхитэд аймагайнгаа хүдөө нютагуудай нэгэндэ ошоод, концерт-наада харуулжа байна.

Ажалшадай бэшэгүүдhээ

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ

Захааминай аймагай ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай филиал Цахир тосхондо бии юм. Даабарита ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, үйлэдбэриин түсэб үлүүлэн дүүргэдэг бэрхэ хүдэлмэришэд тус филиалда олошоржо байнхай. Оёдолшон Ринчин-Ханда Очировна Жалсанова энэ филиалай бэрхэ хүдэлмэришэдэй тоодо оролсохо ёhоороол оролсоно.

Ринчин-Ханда Очировна оёдолшоноор хүдэлжэ эхилhээр арба гаран жэл болобо. Энэ үе соо ажалдаа үнэн зүрхэнhөө хандажа, оёдолой машиныи нюусые hайса ойлгоо, элдэб янзын хубсаhа оёхо талаар баян дүршэлтэйшье болоо. Хубсаhа оёхо hара, квартал бүхэнэй даабарие үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэнэй оёhон хубсаhан хододоо эрхим hайн шанартай байжа, олоной зүгhөө магтаалда хүртэдэг юм. Энэ нүхэрэй оёhон хубсаhан тушаа нэгэшье хүнэй гомдолой үгэ хэлэхые дуулахагүйт.

Нүхэр Жалсанова үхибүүдэй хубсаhа илангаяа hайнаар оёдог гэжэ тосхон соогоо суутай болонхой. Тиимэhээ нютагай үхибүүд «манай Ринчин-Ханда хээтэй» гээд тэрээниие нэрлэдэг байха.

Ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, түсэбөө hара бүри үлүүлжэ ябадаг Ринчин-Ханда Очировна Жалсанова Цахирай сельскэ Соведэй депутадаар hунгагданхай. Тиимэhээ hунгагшадай этигэл найдабарие гүйсэд hайнаар харюулхын тула бүри бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдоно.

— Филиалдамнай hайн шанартай, гоё hайхан хээ зурагтай бүд багаар үгтэнэ. Саашадаа энэ дутагдал усадхагдаха бэзэ гээд найданабди. Тиигэбэл бүри hайн шанартай хубсаhан олоор оёгдохо hэн даа, — гэжэ Ринчин-Ханда Очировна хөөрэнэ.

Б. ШОЁНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Зэдын аймагай Ториин совхоздо hолоомо, зелёнко хэршэдэг түхеэрэлгэнүүд үнинэй дуталдадаг байгаа. Холын отара, буусануудаар тиимэ түхеэрэлгэ үгы дээрэhээ хүндэшэг байдал ушардаг hэн. Совхозой hолоомо хэршэдэг машинанууд ходо эбдэржэ, удаан хүдэлдэггүй байгаа. Иимэ ушарта ороод байхадаа, совхозой ахамад инженер Алексей Георгиевич Матвеев энэ асуудал хайшан гэжэ шиидхэхэб гэжэ ходо бодолгото болодог байба.

Нэгэтэ «Вихрь» түхэлэй силос хуряадаг комбайн удаан хаража зогсобо. Тиигэжэ байтараа тэрэнэй ухаанда нэгэ hонин бодол оробо. Ахамад инженер түргэхэн гэртээ ошожо, саарhан дээрэ багашаг чертёж зураад, тэрэнээ hайса шалгажа, тооложо үзэхэдэнь, нэгэ юумэн болохо шэнги байба.

Совхозой механизаторнууд силос хуряадаг комбайнда тэрэ чертёжойнь ёhоор багахан hэлгэлтэ хээд, удаань тэрэнээ олоороо шалгажа үзэбэ. Шэнэ түхеэрэлгын шалгалта Алексей Георгиевичай hанаhанhaa hураггүй hайнаар үнгэрбэ. Һүүлээрнь үшөө бага зэргэ заhабари оруулаад, hолоомо хэршэдэг шэнэ түхеэрэлгэ бүхы хүсөөрөө хүдэлжэ эхилээ бэлэй.

Энэ комбайнай онъhон механизмууд халта ондоо болгогдоходоо, силос хуряахадашье hаад болоогүй. Һолоомон комбайн соогуур хоёр дахин хэршэлтын операци гарана. Тиимэhээ hолоомон hайн шанартайгаар хэршэгдэжэ, ондоо тэжээлтэй холиходо зохид болгогдоно. Мүн шэнэ түхеэрэлгын ажалай бүтээсэ тон ехэ юм. Хоёр отарын хонидто нэгэ hара хүсэд хүрэхэ хэршэгдэhэн тэжээл энэ машинаар нэгэ үдэрэй туршада бэлдэжэ болохо байна.

А. ЕЛИСЕЕВ.

УХААН БОДОЛОЙ БУЛАГ

Баргажанай библиотекын 80 жэлэй ой гүйсэбэ

Аймагай түбэй гол талмайн хойто бэедэ соёлой гурбан дабхар һаруул байшан оршодог. Хэдэн жэлэй саана Улаан-Үдын авиационно заводой барилгашад Баргажан тосхоной ажалшадта тэрэ ордонние бэлэглэһэн юм. Ордоной хоёрдохи дабхарта аймагай библиотекэ олон таһалга эзэлэнхэй. Энээнһээ урда — библиотекын хуушан гэртээ байхада, олон ном обёорогдосогүй юумэндэл, библиотекарьнүүдэй ажал һонигүй юм шэнгеэр үзэгдэгшэ бэлэй. Харин мүнөө библиотекэдэ ороходо, баясамаар байгша. Юундэб гэхэдэ, эндэ орожо ерэгшэдые гэрээр дүүрэн гэрэл, таһагаар дүүрэн номууд, уншалгын залай столнууд дээгүүр яар ябта газетэ ба журналнууд, урин эхэнэрнүүдэй дулаан үгэ угтажа байдаг. Тиимэһээ хүн бүхэн эндэ дэмы сагаа гээдэггүй, хэрэгтэй юумэеэ абажа гарадаг болонхой.

Библиотекын номой жасын жэлһээ жэлдэ баяжажал байдагынь мүнөө сагта гайхалтайшье бэшэ aаб даа. Зүгөөр шэнэ номууд соо хуушаржа шарлашаһан, үни холо хэблэгдэһэн номууд дайралдадаг. Эдэ номууд ехэ гамтай. Ушар юуб гэхэдэ, тэдээнние хэдэн үеын хүнүүд уншажа, ухаач бодолоо нэмээдэг байгаа. Мүнөө 26-дахи жэлээ эндэ хүдэлжэ байһан библиотекарь Валентина Васильевна Леонтьеватай хөөрэлдэбэлтнай, энэ хуушан номуудай түүхэ тухай һонирхолтой зүйлнүүдые хөөрэхэ байха. Жэшээлхэдэ, хорёод жэлэй саана нэгэ номой ямараар нэгэ гарһаа нүгөө гарта ородог байһание Леонтьева үшөө мартаадүй. Иимэ болохолоороо, хуушанай ном бүхэн библиотекын болон уншагшадай түүхын гэршэ болоно бшуу.

Теэдшье библиотекын түүхэ баян даа. Тэрээнэй анха түрүүн нээгдэһээр 80 жэлэй ой ноябриин 26-да гүйсөө. Энэ үдэрые аймагай түбэй олонинтэ, уншагшад баяр баясхалангай оршон байдалда тэмдэглэхээр бэлэдхэл хэһэн байна. Теэд библиотекэ ямар эхитэй, юунһээ үндэһэтэй байһан гээшэб гэжэ уншагшадай асуудалда харюу үгэхын тула түүхын хуудаһа гэдэргэнь ирая.

...Ниитын библиотекэдэ мүнгэ, номуудые суглуулха тухай бэшэлгын хуудаһан 1888 оной сентябриин 14-дэ нээгдэһэн байгаа. Удангүй суглуулагдаһан хэдэн хэһэг ном тэрэ үеын үзэг бэшэг мэдэхэ байһан хүнүүдтэ үгтэдэг болоһон байгаа. «Городой олонхи ажалшад библиотекэ нээлгэдэ хүйтөөр хандажа, һайн дуранай бэлэгүүдые ехэ хашанаар барина. Олон хүнүүд библиотекэ нээлгые үрэгүйдэ тооложо. энэ һэдэлгээе орхихые дурадхаһан байна. Харин мүнгөөр туһалха тухай городой засагаархидта гуйлта хэхэдэ, тэдэнэр энээние урагша абаагүй» гэжэ тэрэ сагта библиотекэ эмхидхэхэ зорилготойгоор байгуулагдаһан комитедэй секретарь байһан Я. Фризер гэгшэ бэшэһэн байдаг. Баргажан тосхон тэрэ үедэ город гэжэ нэрэтэй байһан гэжэ мэдээжэ.

Алтанай приискын хүдэлмэришэдэй энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсоһоной ашаар, 1889 оной июльдэ 500-гаад түхэриг мүнгэн суглуулагдаа. Саашадаа ажалшадһаа үшөө мүнгэн ороо. Зүгөөр городской обществын дээдэ гарайхинай энэ хэрэг тоогоогүйһөө боложо, библиотекые нээлгэ унжагайраа. Имагтал тус шалтагаанаар 1894 он болотор тэрэ үгы бии хоёрой забһарай байдалда ороһон юм. Ехэнхидээ хаалтатай, харин нээгдэхэдээ, үүдэниинь дандаа сэлеэтэй, хүнүүд дуратай номоо абаад. һүүлдэнь бусаадаггшьегүй байһан гэдэг. Тиигэжэ арай гэжэ суглуулагдаһан олон ном огто үгы болоһон байна.

Һүүлэй һүүлдэ, 1894 оной ноябриин 26-да, библиотекэ ёһото гуримаар нээгдэжэ, одоошье хүнүүдэй һанаа сэдьхэл дүүргээ. Дотоодын хэрэгүүдые эрхилдэг министерствын баталһан уставай ёһоор, библиотекэ эрхилхэ комитедые городой толгой (голова) дааха болоо. Зүгөөр тэрэ үедэ энэ тушаалда байһан И. С. Цивилев гэгшэ библиотекэ нээлгэдэ элдэб һаад ушаруулһан аад, тэрэнээ мэдэржэ аягүйрхөөд, комитедые толгойлхоёо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадахаяа таһа арсаһан байгаа. Харин бусад тушаалтадшье юун һаналаа табихаб? Иимэһээ Агуухэ Октябриин революциин болотор ниитын библиотекын тулюур байдалтай байһаниинь гайхалгүй...

— Манай коллектив уншагшадай эрилтэ дүүрэн хангахын тула мүнөө сагай эрилтээр ажалаа ябуулхые оролдоно. Теэдшье бүхы зүйлөөр муу бэшээр хангагданхайбди. Жэшээлхэдэ, 1895 ондо Баргажанай библиотекэдэ 1.140 боти ном байһан һаа, харин мүнөө жасадамнай 19 мянга гаран боти тоологдоно. Тэрэ сагта библиотекэдэ оройдоол 31 уншагша байһан һаа, мүнөө 1804 уншагшадтайбди, — гэжэ библиотекые даагша Галина Алексеевна Лопухина хөөрэнэ.

Ородой ба дэлхэйн оронуудай классигуудай, мүнөөнэй уран һайханай литература, совет ба буряад уран зохёолшодой номуудые уншагшадай олоор абадаг байһаниинь гайхалгүй. Зүгөөр олонхи уншагшад хүдөө ажахыда хамаатай хадаа тус һалбарида зорюулһан номуудые уншадаг, үгы байбалнь захил хэдэг байна. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ библиотекын абонементһээ уншагшад хүдөө ажахын асуудалаар 2.983 ном абаһан байна. Тиихэдэ ниитэ-политическэ тематикаар уншагшад 8 мянга гаран ном абаа.

Мүнөө уншагшадай эрилтэ үдэр бүри ургана. Энээниинь хангахын тула библиотекарьнүүд шэнээр хэблэгдэһэн номууд тухай хэлэгдэдэг «Номой далайда», «Литературна шэнжэлэл», «Номой шэнжэлэл» гэхэ мэтэ тусхай хэблэлнүүдые нарияар шэнжэлдэг, хэрэглэмээр гэһэн номуудтаа саг соонь захил хэдэг заншалтай. Имагтал байгша ондо номой магазинуудта захил хэгдэжэ, «Ном — почтоор» гэһэн республиканска коллекторһээ хамта дээрээ 1515 боти шэнэ ном библиотекын жасада нэмэри болоо. Иимэ ехэ номой «далай соогуур һамаржа», хэрэгтэй ном шэлэн абахадань, уншагшадтаа библиотекарьнүүд үдэр бүри туһалжа байдаг.

Эндэхи 5 библиотекарь хоорондоо эбтэй этэйгээр, үгөө ойлголсожо ажалладаг. Тиимэһээ уншагшадые һайнаар хангана. Абонементын таһагые даагша Любовь Николаевна Очерцова һаяын үдэрнүүдтэ «Баргажанай аймаг тухай юу уншахаб» гэһэн картотекэ зохёожо дүүргэбэ. Түрүүшынхеэ хэгдэһэн энэ картотекэ соо аймагай ажабайдал, түүхэ тухай хөөрэһэн газетэһээ болон журналнуудһаа абтаһан мянга гаран материал сугларанхай, саашадаашье нэмэгдэжэ, һэльбэгдэжэ байха юм. Хүдөө ажахын секторые даагша В. Г. Пихлуева тус асуудалдаа хабаатай номуудые олоной дунда нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор «Баргажанай үнэн» газетын хуудаһанда уншагшадай конференци үнгэргэхөөр бэлэдхэл хэнэ. Энэ конференцидэ хүдөө ажахын управлениин, КПСС-эй райкомой, редакциин, бүхы библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хабаадаха. Харин В. В. Леонтьева Л. М. Винокур хоёр уншагшадтаяа үдэр бүри хүдэлмэриеэ ябуулхадаа, минии амараа хараад һуудаггүй, харин али болохын хэмжээ ябуулга эмхидхэдэг. Библиотекэдэ орожо ерэгшэд номуудай тематическа выставкэнүүдые, литературын заабаринуудые, элдэб стенднүүдые һонирхон харадаг байха.

Иимэл байдалда Баргажанай библиотекэ 80 жэлэйнгээ ойе угтаба.

— Ноябриин 26-да «Республикаяа магтан дууланаб» гэһэн темээр үдэшэ үнгэргэгдөө. Тэрээндэ хабаадахыень Буряадай мэдээжэ уран зохёолшодые, поэдүүдые уриһан байнабди, — гэжэ нүхэр Лопухина хөөрөө бэлэй.

Н. ГАЛДАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хуушанай библиотекарь В. В. Леонтьева. 2. Библиотекын нэгэ булан.

М. КУЗНЕЦОВОЙ фото-зурагууд.

СПОРТ

ГУРБАДАХИ ҺУУРИДА ГАРАБА

Советскэ Союзай Герой Борис Богатковой шанда хүртэхын түлөө классическа барилдаагаар хубиин-командна түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн һаяхан Новосибирск хотодо боложо дүүрэбэ. Сибириин, Алас-Дурна зүгэй найман хото городой командануд энэ ехэ нааданда хабаадаһан байгаа.

«Спартак» бүлгэмэй команда Буряадай АССР-эй нэрэ хүндые энэ мүрысөөндэ хамгаалһан байха юм.

Хэдэн үдэрэй турша соо болоһон шанга тулалдаанай дүнгүүдые согсолходо, Новосибирск хотын барилдаашад — 1-дэхи, Новокузнецкын түлөөлэгшэд — 2-дохи, манай спортсменүүд шангай гурбадахи һуури эзэлээ.

СССР-эй спортын мастер Владимир Мизенин илангаяа шалгаран, илажа гараба. Тэрэ 58 килограммай шэгнүүртэ барилдахадаа, бүхы уулзалгануудта булижа гараһан байгаа.

Сергей Жанаев мүн лэ эдэбхитэй һайнаар барилдажа, дүрбэдэхи һуури эзэлэн, спортын мастерта кандидадай нормо дүүргэбэ. Нэгэдэхи разрядай спортсмен Анатолий Жигжитов табадахи һууридэ гаража, командын шангай һуури эзэлхэдэнь, ехэ хубитала оруулһан байна. Энэнь бэлигтэй бэрхэ залуу барилдаашанай ехэ амжалта болоно.

Оронойнгоо чемпионой нэрэ солодо таба дахин хүртэһэн, СССР-эй спортын габьяата мастер Клим Самсонович Олзоев эдэнние һорино.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ манай «Спартак» бүлгэмэй классическа барилдаашад мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, яһала ехэ амжалта, илалта туйлаа. Энэ талаар спортын габьяата мастер Клим Олзоевой габьяа ехэ байна, — гэжэ «Спартак» бүлгэмэй түрүүлэгшэ Владимир Петрович Кондаков хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

«БУРЕВЕСТНИК»—РЕСПУБЛИКЫН ЧЕМПИОН

Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай дүрбэдэхи уулзалгын үнгэргэгдэхэдэ, мүрысөөндэ түрүүлжэ эхилһэн командануудай дунда шанга тулалдаан болоо.

«Труд» бүлгэмэй командын «Буревестник» командын шатаршадтай наадахадань, тэдэнэй эрхим шатаршан, республикын чемпион Александр Самарин уулзалгадаа ерээгүй байшоо. Командынгаа гэшүүние хүлеэжэ тулишаһан эдэнэр «Буревестник» командын шатаршадта 1,5:7,5 тоотойгоор шүүгдэхэ баатай болоо. Мүн «Урожай» бүлгэмэй команда авиационно заводой шатаршадые 6,5:2,5 тоотойгоор шүүһэн байна.

Дүрбэн нааданай удаа «Урожай» командын шатаршад 23 очкотой боложо, түрүүлжэ ябана. Харин эрхимлэжэ ябаһан «Труд» бүлгэмэй, авиационно заводой командануудай хойно гараад ябаһан «Буревестнигэй» шатаршад энэ үдэр һүбэлгэн бэрхээр наадахадаа, эдэнэрэй урда гарашаһан байха юм.

Нааданай һүүлшын үдэр «Буревестник» командын шатаршад «Спартак» бүлгэмэй командые 9:0 тоотойгоор шүүжэрхёо. «Урожай» командын шатаршад һүүлшынгээ уулзалгада шадамар бэрхээр наададаг «Локомотив» бүлгэмэйхидтэй тулалдаһан байна. Тиихэдээ абажа боломоор 9-һөө 7,5 очко абажа, «Буревестник» командын шатаршадһаа хэдэхэн очкогоор гээгдэхэ баатай болоо бшуу. «Труд» бүлгэмэй команда авиазаводой шатаршадые 6:3 тоотойгоор шүүһэн байба.

Командаараа республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн энэ нааданда «Буревестник» командын шатаршад 31,5 очкотойгоор түрүүлжэ шадаа. Хоёрдохи һуури эзэлһэн «Урожай» командын шатаршад 30,5 очкотой болоо. 24 очко абаһан «Труд» бүлгэмэй команда гурбадахи һуури эзэлбэ.

В. МАМИЛОВ.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

УФАГАЙ 400 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ТҮРЭЛ хотынгоо тогтоогдоһоор 400 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэ бэлэдхэл Башкирай ниислэл — Уфагай ажалшад хэжэ байна.

Эндэ ажалай түрүүшүүл олон юм. Уфагай 20 мянга гаран хүн жэлэйнгээ даабарииe —октябрь һарада дүүргэһэн үйлэдбэриин 5 мянга шахуу түрүүшүүл түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабарииe түгэсхэһэн тухайдаа элидхээ.

Башкирай ниислэл Россин Федерациин промышленна ба соёлой ехэ түбүүдэй нэгэн болонхой. Юһэн зуун мянга шахуу зон эндэ ажаһуудаг.

XVII зуун жэлэй эхеэр сэрэгэй гарнизонтой хамта Уфагай хүн зон оройдоол 700—800 байһан юм гэдэг. Октябриин революциин урда тээ хүдөөгэй багахан хото байһан.

Манай гүрэнэй түүхэдэхи түрүүшын автономито республика — БАССР 1919 ондо эмхидхэгдэн байгуулагдаа һэн. Энэ ушар В. И. Ленинэй нэрэтэй нягта холбоотой. Башкирай Автономито Совет Социалис Республика эмхидхэн байгуулха тухай документдэ Владимир Ильич гараа табиһан юм.

Түүхын богонихон болзор соо Уфа хүгжэлтэ түгэс, болбосон түхэлтэй социалис хото болоо. 30 дээдэ һургуули, техникум, юрэнхы эрдэмэй 120 һургуулитай. СССР-эй Наукануудай академиин Башкирай филиал, эрдэм-шэнжэлэлгын 40 гаран эмхи зургаан эндэ хүдэлнэ. 200 мянган хүн гэхэгү, али Уфагай дүрбэдэхи хүн бүхэн хотын һургуулинуудта һурана. Һүүлэй үедэ энэ хото илангаяа хурдан түргөөр хүгжэһэн байна. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэлэй тиипша соо 1,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Мүнөө Уфагай хүн зон жэлдээ 10 мянган шэнэ байрада орожо, толоно.

Уфа мүнөө Россин эгээн лэ гоё һайхан, болбосон түхэлтэй, таримал модод, сэсэрлигүүд соо умбажа байдаг хото болонхой. Энэ талаар Россин Федерациин хото городуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ түрүү һуури эзэлһэн байха. Дүрбэн зуун жэлэйнгээ ойе һайндэрлэхэ жэлдээ Уфа РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар хоёр дахин шагнагдаа.

ЗАЛУУ ЭРДЭМТЭДЭЙ ҺУРГУУЛИ-СЕМИНАР

СИБИРЬТЭХИ хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудые шэнжэлэн шиидхэдэг залуу эрдэмтэдэй һургуули-семинар эндэ нээгдэбэ.

Баруун, Зүүн-Сибириин хизаарнуудта, областьнуудта хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын 129 институт, эдэнэй филиалнууд бии. Эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй гурбанай хоёр хубинь — залуушуул. Эдэнэй 300-нийнь Барнаулда нээгдэһэн семинарта ерэнхэй.

ЦЕМЕНТЫН АШАГ ЕХЭТЭЙ ПЕЭШЭН

БУСАД хоёр фирмэтэй хамта «Онода семент» гэжэ япон фирмэ цемент үйлэдбэрилэн гаргаха шэнэ түхэлэй пеэшэн бүтээбэ.

Нэгэ тонно цемент үйлэдбэрилэн гаргахын тула юрын пеэшэнгһээ һураггүй бага элшэ хүсэ хэрэглэдэг байна. Тиигэбэшье юрынхиһөө гирба дахин ехэ продукци үгэдэг юм.

АВТОМОБИЛИИН ДВИГАТЕЛИИН ШЭНЭ КАРБЮРАТОР

ЮГОСЛАВИИН ниислэл — Белград хотодохи оньһон нарин механикын заводто шэнэ түхэлэй карбюратор бүтээн гаргадаба. Энэ карбюраторой ашаар автомобилиин двигатель соохи түлишэ сүм шатадаг юм. Иимэ карбюраторнууд Чехословакидахи мотоорой институтда туршалга гараа. Шэнэ карбюратор Югославиин «Застава» гэжэ хүнгэн автомобильда табигдаха.

ГЭРЭЛ ТУЯА СЕКУНДА СОО ХЭДЫ ШЭНЭЭН ЗАЙЕ ГАТАЛДАГ БЭ?

ГЭРЭЛ ТУЯА секунда соо 299,792.459±08 *метр зай гаталдаг гэжэ Теддингтондохи Национальна физическэ лабораториин шэнжэлэгшэд элирүүлбэ. Энэнь хэм хэмжүүр тодорхойлхо зүбшэлэлгын комитедэй дурадхаһан хэмжүүртэ (299792458 м/сек.) дүтэрхы байна.*

(ТАСС).

БАТАГАНААНУУДЫЕ БАТАГАНААГААРНЬ ҮГЫ ХҮҮЛЭНЭ

Маляри үбшэ тараадаг батаганаанудтай тэмсэхын тула Нигери оронодо тусхай инкубаторнуудта онцо янзын батаганаанудые олоор үдхэдэг болоо. Тэдэ батаганаануудынь хүндэ аюултай үбшэ дэлгэрүүлдэг батаганаанай үрэ эдижэ үгы хэдэг юм ха. Тиигэжэ биологическа арга хэрэглэн, батаганаануудые түсгаар батаганаануудаар үгы хэхэдэ, харин намаг газарта химическэ арга хэрэглэн, хоро хаяһанһаа һураггүй ашагтай байба.

(«Азия и Африка сегодня» гэжэ журналһаа абтаа).

ХЯАГТЫН ҺОНИН

13 ТҮРЭ НАЯРБА

Залуу айлай гэрлэһэн тухайгаа мэдүүлжэ, суббото бүхэндэ (регистрацида ородог) заншал эндэ бии юм. Юрэнхыдөө 3—4 паар залуушуул энэ үдэр ЗАГС-да ерэдэг байна. Зүгөөр һүүлшын субботодо энээнһээ урагша хэзээдэшье дайралдаагүй ушар болоо. Аяар 13 хүрьгэн, 13 бэри регистрацида орожо, нэгэ үдэр соо 13 түрэ наярба.

Ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэн, комсомол хүбүүн Александр Арсаланов, медицинскэ училищиин студентка Мария Михайлова, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай электро-гагнууршан, комсомол хүбүүн Александр Степанов, ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын оёдолшон, коммунис ажалай ударник Валентина Старцева, Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой электро-гагнууршан Алексей Болтранюк, медицинскэ училищиин багша Галина Агафонова, Ивалгын гидромелиоративна училищиин студент Николай Агафонов, хүүгэдэй 1-дэхи байшангай хүмүүжүүлэгшэ Галина Зверева болон бусад хуби заяагаа ниилүүлжэ, айл бүлэ болоһоноо гэршэлбэ.

Городской Соведэй депутат А. Смольников, комсомолой райкомой секретарь И. Красноярков, ЗАГС-ын таһагые даагша З. Фалилеева гэгшэд хуби заяагаа ниилүүлжэ, гэр бүлэ болоһон залуушуулые амаршалаад, юрөөлэй халуун үгэнүүдые хэлэбэ.

БАЙГААЛИДА ДУРАТАЙШУУЛДА—ШАН

Байгаали сахин хамгаалха бүлгэмэй Хяагтын районно эмхиин правлениин ойн баярай пленум эндэ болобо. Тус эмхиин правлениин түрүүлэгшэ, хүдөө ажахын управлениин начальник Г. Поломошнов пленум дээрэ элидхэл хэбэ. Түрэл хизаарайнгаа ан гүрөөл, ногоон ургамал хамгаалха талаар аймаг дотор ехэхэн хүдэлмэриин хэгдэһэн тухай элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн хүнүүд сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Байгаалние сахин хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй 50 жэлэй алтан ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Хяагтын байгаалида дуратайшуул республика дотороо эрхимлэжэ, нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Байгаали сахин хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсагшадта пленум дээрэ шан барюулагдаа.

ШЭНЭ КИНОТЕАТРАЙ ҺУУРИ ТАБИГДАА

Ленинэй үйлсэдэ оршодог хүүгэдэй спортын һургуулиһаа холо бэшэ хоёр бульдозер хүрэшэһэн газар ёборон малтана. Иигэжэ шэнэ кинотеатрай һуури табигдажа эхилбэ гээшэ. Хайшаахан кинотеатр болохоб гэжэ һонирхоходомнай, аймагай киносетиин директор Н. К. Григорьев иигэжэ харюусаба:

—Кинотеатр 400 хүнэй һууритай байха. Нюур талын ханань шэлээр хэгдэхэ юм. Мүн уужам фойе эндэ ерэгшэдые хүлеэн абахаар хараалагдана. Проектын ёһоор кинотеатрта үргэн экрантай фильм харуулагдажа байхаар түсэблэгдэнхэй. Мүн досоохи бүхы түхеэрэлгэ мүнөө үеынхеэр хэгдэһэн байха. Энэ кинотеатрай барилгада 400 мянган түхэриг гаргашалагдаха болоно. Мүнөө проектнэ бүхы документаци абтаад байна.

А. СУРМАЧ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Социализмын, эб найрамдалай амгалан байдалай замаар»—Улаан-Баатарта болоһон баярай суглаан. «Табин жэл социализмын замаар» — нүхэр Ю. Цеденбалай хэһэн элидхэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. Нүхэр Ю. Цеденбалай элидхэлэй түгэсхэл. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ.

Гурбадахи хуудаһанда. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын түгэсхэл. «Владивостогто болоһон уулзалганууд ба түгшүүрилтэй байдалай хуби заяан» — ТАСС-ай мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хани барисаанаймнай алдарта шатанууд» — суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Пионернүүдэй театрай ой» — Һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18.45 — «Летное поле» — телевизионно уран һайханай фильм. 19.00 — Телепанорама. 19.20 — «Эд бараа — арад зондоо» — гэһэн дамжуулга. 19.55 — «Восточная Сибирь» — киножурнал. 20.05 — «Перекресток» — жолоошодой телевизионно журнал. 20.35 — Концерт. 21.15 — «Хүдэлмэришэ нүхэр». 21.55 — «Расследование поручено мне» — уран һайханай фильм (Венгри).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА ХАРЮУСАХА ХАРАА БОДОЛ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай Президент Дж. Фордтой Владивосток шадар уулзажа, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд гадаадын хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Совет-американ хамтын коммюнике, хамтын мэдүүлгые, хэлэһэн үгэнүүдэйнь текстнүүдые, уулзалгын үенүүдые харуулһан зурагуудые газетэнүүд эли газартаа толилно. Совет-американ хүгэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд уласхоорондын байдалда ехэ нүлөө үзүүлхэ байха гээд газетэнүүд шэнжэлэлнүүд соогоо бэшэнэ.

Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хинаха тухай ехэ хэлсээ баталха асуудалаар Дж. Форд, Л. И. Брежнев горитой юумэ туйлаһан байна гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ. Энэнь зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаае һайжаруулха талаар шэнэ түлхисэ болохо байха.

Владивостогтохи хөөрэлдөөнүүдэй үеэр «зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга хизаарлаха талаар шиидхэхы алхам хэгдээ» гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ.

Эдэ хөөрэлдөөнүүд бүхы арадуудай аша туһада харюусаха байха гэжэ Болгариин газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Совет-американ харилсаа холбооной заһаржа байһые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Дж. Фордын уулзалга элирхэйлэн харуулба гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай орган — «Руде право» газетэ мэдээсэнэ.

«СССР ба США шахардуу байдал һулаpуулха хараа бодол баримтална. Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Владивосток шадар болоһон уулзалга үрэ ехэтэй байба», —гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» тэмдэглэнэ.

СССР-эй США-гай хоорондо шухала удха шанартай хэлсээнүүд баталагдаа гэжэ Франциин «Юманите» газетэ тодорхойлно.

«Хоорондынгоо харилсаае һайжаруулха гэжэ хоёр оронной эрмэлзэдэг, шууд шиидэнги байһыень Владивостогтохи уулзалга үшөө дахин баталба,—гээд Японой «Иомиури» газетэ тэмдэглэнэ. — Энэ хараа бодол бэелүүлхын тула шухала алхам хэгдээ. Эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй ашаар американ-совет харилсаанда бата үндэһэ һуури табигдаба — стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооохо асуудалаар саашадаа хөөрэлдөөнүүдые хэхэ тухай ойлголсобо».

(ТАСС).

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай Президент Дж. Фордтой Владивосток шадар уулзажа, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд гадаадын хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Владивосток шадар болоһон уулзалганууд уласхоорондын байдалда ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гээд шэнжэлэлнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ. СССР-эй ба США-гай хоорондохи эб найрамдалта харилсаа холбооe саашадань хүгжөөн бэхижүүлхын тула хоёр талын ехэ оролдолго гаргажа байһыень тэмдэглэнэ. Энэнь уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, эб найрамдал хангалгада ехэ туһа хүргэхэ байна.

Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд совет-американ харилсаае һайжаруулгада шухала алхам болоно гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Монголой Арадай Республикын тогтоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статьянууд, репортажууд, шэнжэлэлнүүд, аха дүү социалис гүрэнүүдэй хэблэлэй, бусад газетэнүүдэй хуудаһануудта ехэ һуури эзэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегациин энэ һайндэртэ хабаадахаяа ошоод байһан тухай мэдээсэлнүүдые газетэнүүд үргэнөөр толилно.

Монгол арадай туйлалтанууд эдэнэй шэн габьяата ажалай, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай арадуудай, нэн түрүүн совет арадай аха дүү харилсаа холбооной үрэ дүн болоно гээд Болгариин «Труд» газетэ бэшэнэ.

Румыниин Коммунис партиин XI съездэ зорюулагдаһан материалнууд хэблэлдэ үргэнөөр толилогдоно.

Палестинын асуудалые ООН-до хаража үзэлгын дүнгүүдые, Эфиопидохи байдал тухай материалнуудые гадаадын хэблэл мүн лэ толилно.

(ТАСС.)

ВАШИНГТОН

Харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр

ТАСС

Чилиин фашис хунтын үргэн ниитэ арад зондо эсэргүү харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байһандань, американ олониитэ һанаагаа зобоно.

Чилидэхи граждан эрхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхын тула американ оронуудай хоорондохи хэрэгүүдые, уласхоорондын эмхинүүдэй хэрэгүүдые эрхилдэг комиссинуудай хамтын заседани болобо. Түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Д. Фрейзер заседани нээхэдээ, Чилиин фашис хунтын харата муухай ябуулгануудые эрид буруушаагаа.

Юристнүүдэй уласхоорондын комиссиин генеральна секретарь байхадаа, энэ жэлдэ Чили соогуур аяншалан ябаһан Англиин гүрэнэй министр байһан Н. Макдермодые заседанидаа урьһан байна.

Сэрэгэй хунта хүнэй эрхэ бүдүүлигээр хаһана гэжэ Макдермот мэдүүлээ. Ямаршье зэмэгүй хүнүүдые барижа хэһээнэ, түрмэдэ хаана.

Политическэ үзэл бодолойнь түлөө хүнүүдые олоорнь барижа, гам хайрагүйгөөр хэһээнэ, шорон түрмэнүүдтэ хаана. Хунта һуралсалай хэрэгые мэдэлдээ абанхай. «Хүмүүжүүлхын тула» 600 мянга гаран бага наһанай эдиршүүлые оронхой холын районуудта эльгээжэ, хүдэлмэри хүүлүүлхые Чилиин хархис этэгээдүүд оролдожо байна гээд Макдермот хэлэбэ. Эдэмнай гол түлэб Арадай нэгэдэлэй правительствын тала баригшадай үхибүүд болоно.

НЬЮ-ЙОРК

ВЛАДИВОСТОГТО БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА ТУХАЙ ГЭС ХОЛЛОЙ ҺАНАМЖА

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Дж. Фордын хөөрэлдөөнүүдэй үедэ баталагдаһан хэлсээнүүд эб найрамдал хангаха замдахи үшөө нэгэ шухала алхам болоно гэжэ США-гай Компартиин Генеральна секретарь Гэс Холл Владивостогтохи уулзалгын дүнгүүдые сэгнэнэ.

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын амжалта эб найрамдалай түлөө саг үргэлжын тэмсэлэй ехэ удха шанартай байһые гэршэлээ гээд тэрэ мэдүүлбэ. Леонид Ильич Брежнев энэ тэмсэлые саг үргэлжэ үргэдхэн, урагшань дабшуулна.

Владивостогтохи уулзалгын дүнгүүд эб найрамдалай түлөө, сэрэгэй гаргашануудые хорооохын түлөө США-да хэгдэдэг тэмсэлые бүри ехэ үрэтэй болгохо гээд этигэжэ, найдажа байһанаа Гэс Холл ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Шахардуу байдал һулаpуулха шэглэлтэй иимэ хэмжээнүүд американ арадай байдал һайжаруулха арга боломжо хангахэ байха гэбэ.

ДАМАСК

Я. Арафадай мэдүүлгэ

ТАСС

Палестиные сүлөөлхэ эмхиин гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Ясир Арафат Москва ошохынгоо урда тээ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэһэн байна. Тиихэдээ сионизмда, империализмда эсэргүү тэмсэлдэнь араб арадуудта Советскэ Союз туйлай ехэ туһа хүргэнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида Советскэ Союз бидэн тушаа хани барисаата хараа бодол баримтална гээд тэрэ мэдүүлбэ. Энэнь манай хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ.

Советскэ Союзда ошолго, манай хани харилсаае, холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлхэ байха гээд найданаб.

СИНГАПУР

ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ПАРТИИН ОЙ

ТАСС

Арадай ажал ябуулгын партиин эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 20 жэлэй ойе Сингапурай Республика эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байна. Тус партиин хүтэлбэри доро Сингапурай 2 миллион хүн зон Англиин колониализмын гэнжые 1965 ондо таһара удара татажа хаяа һэн.

Мүнөө Сингапур хүгжэнги индустритай орон болонхой. Бүгэдэ ниитын уялгата һуралсал бии болгогдоо, хүн зониие медицинскэ талаарнь хангалга һайжаруулагдаа.

Политическэ байгууламтаһаань дулдыдангүй бүхы оронуудтай адли тэгшэ эрхэтэй харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ орохогүй гэһэн гол ёһонуудые бэелүүлһэнэй ашаар залуу гүрэн амжалта туйлаһан байна. Советскэ Союзай, Сингапурай хоорондо худалдаа наймаанай-экономическа бата холбоо барисаан тогтоогдонхой.

Хүтэлбэрилхы партиин ойн баярай үдэрнүүдтэ орон дотор Сингапурай амжалта, туйлалтануудай дүнгүүд согсологдоно. Сингапурай стратегическэ шухала байдал зарим империалис гүрэнүүдэй анхарал татана.

ПЕКИН

Пекиндэхи хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер албанай хэрэгээр Пекиндэ ерэн сасуугаа, больницануудай нэгэндэ хэбтэһэн КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лайтай уулзаба. Г. Киссинджер Пекиндэ КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Дэн Сяо-пин түрүүтэй Хитадай түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилбэ.

Гүрэнэй секретариин хүндэлэлдэ эмхидхэгдэһэн сайлалга дээрэ КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Цяо Гуань-хуа үгэ хэлэхэдээ, албанай хэрэгээр Киссинджерэй ерэлгэ хитад-американ харилсаае һайжаруулха асуудалнуудаар, уласхоорондын асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэхэ арга олгохо байха гэжэ мэдүүлээ. Энэ ерэлгэнь (Шанхайдахи коммюнике дотор баталагдаһан гол хараа бодолнуудые саашадань бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэ гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Г. Киссинджер харюугай үгэ хэлээ. США-гай ба КНР-эй хоорондохи харилсаае һайжаруулгын эхин, саашадаа эдэ харилсаае хүгжөөлгэ США-гай гадаадын политикын гол зорилго болоно. Тиин, энэ ябуулгаяа үргэлжэлүүлхын тула ерэһэн байнаб гэжэ гүрэнэй секретарь мэдэрбэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной ноябриин 28. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02555 Заказ № 3044